ปัญญาสาร ❖ ฉบับ ๑๒ ❖

เอกายโน มคฺโค
มูลนิธิ แนบ มหานีรานนท์

ปัญญาสาร

วารสารธรรม
มูลนิธิแนบมหานีรานนท์

ปัญญาสาร ฉบับที่ ๘๕

❖❖❖

- ❖ มหาสติปัฏฐาน
- ❖ พุทธวงศ์ ตอนที่ ๘
- ❖ คติธรรม
- ❖ ข่าวมูลนิธิ ฯ
- ❖ ข่าวอนุโมทนา

สำนักงานมูลนิธิแนบมหานีรานนท์

๘๔/๑ หมู่ ๒ ถนนพุทธมณฑลสาย ๕ ตำบลบางระทึก
อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ๗๓๒๑๐
โทร. ๔๒๐๘๐๒๔, ๘๘๙๔๔๑๗ และที่...
วิหารกลาง วัดบวรนิเวศวิหาร
ถนนพระสุเมรุ บางลำภูบน กรุงเทพมหานคร
โทร. ๒๘๒๕๐๓๔ กท ๑๐๒๐๐

สารบัญ

❖ ❖ ❖

หน้า

❖ ❖ ❖

คำนำ

ปัญญาสารฉบับที่ ๘๕ ออกในวาระวันสำคัญทางพุทธศาสนา วันทอดกฐินสามัคคีแก่พระภิกษุที่อยู่จำพรรษา ที่สำนักเรียนอภิธรรม มูลนิธิแนบมหานีรานนท์ ถนนพุทธมณฑลสาย ๕ ซึ่งมีพระภิกษุอยู่จำพรรษา ๕๒ รูป

ในการทอดกฐินสามัคคีปีนี้ กำหนดวันอาทิตย์ที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๔๖ โดย พ.อ.สมคิด-คุณณัฏฐิมา รัชตสิทธิกูล ขอจองให้ นายเสนาะ-นางคล้อย พันธุ์มงคล เป็นประธาน ในการทอดกฐินครั้งนี้ พร้อมนักศึกษาพระอภิธรรม

วัดธาตุทอง วัดสามพระยา และสาธุชนผู้มีจิตศรัทธาได้ร่วมกันทอดกฐินสามัคคีครั้งนี้ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะนำรายได้เป็นค่าใช้จ่ายในการจัดพิมพ์หนังสือธรรมะ และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานทั้งด้านคันถธุระ และวิปัสสนา-ธุระ ของมูลนิธิแนบฯ

สำหรับปัญญาสาร ฉบับนี้ ได้นำเรื่อง มหาสติปัฏฐาน ของอาจารย์แนบ มหานีรานนท์ และเรื่องของอาจารย์ท่านอื่นที่มีเนื้อหาสาระ เป็นอารมณ์ของปัญญาทั้งสิ้น

มูลนิธิแนบมหานีรานนท์ ขออนุโมทนาทุกท่านที่ได้ร่วมกันบำเพ็ญกุศลทะนุบำรุงพระพุทธศาสนา ครั้งนี้

ขอบุญกุศลที่ประกอบด้วยปัญญานี้จงเป็นพลวปัจจัยให้ท่าน จงประสบความ

สุข ความเจริญงอกงามในพุทธศาสนา และมีสติปัญญาสามารถเฉลียวฉลาดในพระสัทธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จนถึงความพ้นทุกข์โดยเร็วพลันด้วยกันทุกท่านด้วย เทอญฯ.

❖ ❖ ❖

วรรณสิทธิ ไวทยะเสวี

ประธานกรรมการ

มูลนิธิแนบมหานีรานนท์

๑๒ ตุลาคม ๒๕๔๖

มหาสติปัฏฐาน

โดย

อาจารย์แนบ มหานีรานนท์

❖❖❖

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺสฯ

ขอนมัสการพระคุณเจ้า, สวัสดีค่ะ ท่านที่เคารพ

ทางพุทธสมาคมฯ ขอให้ดิฉันมาให้ความรู้แก่ที่ประชุมของสมาคม ดิฉันก็ถามท่านผู้เชิญว่าจะให้มาพูดเรื่องอะไร เพราะคิดว่า คนที่จะมาพูดที่นี่ต้องเป็นคนที่มีความรู้มาก มีสติปัญญามาก และประกอบด้วยความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้รอบตัว จึง

จะสมควรมาแสดง ณ ที่ประชุมนี้ แต่สำหรับดิฉัน วิชาทางโลกรู้สึกว่ายังอ่อนมาก ไม่มีความรู้กว้างขวางเลย แต่ถ้าเป็นวิชาทางธรรม ทางพุทธศาสนา ก็พอจะมีความรู้ความเข้าใจมาพูดได้บ้าง

ท่านผู้เชิญบอกว่า จะขอให้ปาฐกถาเรื่อง "มหาสติปัฏฐาน" เป็นเรื่องเกี่ยวกับวิชาการทางพระพุทธศาสนาโดยตรง ไม่เกี่ยวกับวิชาการทางโลกเลย เห็นว่าพอจะพูดได้ แต่ถ้ากำหนดให้พูดเรื่องอื่น ที่เป็นวิชาการทางโลกก็คงจะไม่รับพูด เพราะทราบดีว่า ท่านที่มาอยู่ในที่นี้ทุกท่าน โดยมากมีความเข้าใจทางโลกมาดีกว่าดิฉัน ซึ่งหลายท่านล้วนมีการศึกษามาดีแล้วทั้งนั้น แต่ก็มีความรู้สึกนึกอยู่ในใจว่า เห็นจะไม่เป็นไร เพราะโดยมากท่านที่มาในที่นี้ ถึงจะมีความเข้าใจในทางโลกมาอย่างไรก็ตาม แต่ท่านคงไม่ต้องการมาศึกษาวิชาทางโลกที่นี่ นอกจากวิชาทางพุทธศาสนาแล้ว ท่านคงไปหาศึกษาที่อื่น

เมื่อให้มาพูดเรื่อง "มหาสติปัฏฐาน" เป็นหลักวิชาที่ได้ใช้เวลาค้นคว้ามามาก ก็ยินดีที่จะมาพูด เพราะมหาสติปัฏฐาน นี่เป็นหลักสำคัญยิ่งในพุทธศาสนา ซึ่งดิฉันได้พยายามศึกษาใช้เวลามานานนับเป็นสิบๆ ปี เพื่อจะหาความเข้าใจในที่นี้มาก ครั้นเมื่อได้ศึกษาจนกระทั่งเกิดความเข้าใจขึ้นมาแล้ว ทำให้รู้สึกขึ้นมาในใจว่ามหาสติปัฏฐานสูตร เป็นหนทางที่จะทำให้สัตว์พ้นจากทุกข์ภัย จากสังสารวัฏฏ์ได้จริง และเป็นข้อปฏิบัติที่จะละเสียซึ่ง ราคะ, โทส, โมหะ อันเป็นเหตุก่อทุกข์ให้แก่สัตว์ทั้งหลายได้จริง และเป็นคำสอนที่เกิดจากพระบรมศาสดาโดยตรง

นอกจากพระพุทธองค์แล้ว ดิฉันยังมองไม่เห็นว่า จะมีศาสดาองค์ใด ที่จะบันดาลคำสอนให้ความพ้นทุกข์เกิดขึ้นได้ เพราะเหตุว่าในธรรมวินัยอื่น หรือ พรหมจรรย์อื่นๆ นั้น ไม่มีคำว่า **"อริยธรรม"** คือธรรมที่ให้พ้นทุกข์ หรือให้ไกลพ้นจากกิเลสเลย

โดยเหตุนี้เอง จึงทำให้รู้สึกในใจว่า ถ้าหากว่าท่านพุทธบริษัทผู้ใด ที่ยังไม่เข้าใจถึงมหาสติปัฏฐานสูตรนี้ ก็เหมือนกับว่า ยังไม่เข้าถึง **พระพุทธศาสนา** หรือว่ายังไม่เข้าใจในพระพุทธศาสนาก็ดี จึงได้เต็มใจรับปากว่า จะพูดเรื่องมหาสติปัฏฐานสูตรนี้ โดยประสงค์ที่จะให้บรรดาท่านที่เป็นพุทธศาสนิกชนด้วยกัน มีความเข้าใจมหาสติปัฏฐานสูตรนี้ ให้มากที่สุดที่จะมากได้ จึงคิดว่า การที่มาพูดเรื่องสติปัฏฐานวันนี้ คงจะได้ประโยชน์บ้างไม่มากก็น้อย

ฉะนั้น ต่อไปนี้ ดิฉันจะพูดเรื่องมหาสติปัฏฐาน ๔ พร้อมทั้งอานิสงส์ ตามที่กล่าวไว้ในพระบาลีว่า :-

เอกายโน อยํ ภิกฺขเว มคฺโค สตฺตานํ วิสุทฺธิยา โสก ปริเทวานํ สมติกฺกมาย ทุกฺขโทมนสฺสานํ อตฺถงฺคมาย ญายสฺส อธิคมาย นิพฺพานสฺส สจฺฉิกิริยาย ยทิทํ จตฺตาโร สติปฏฺฐานาฯ

"ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย หนทางอันเป็นไปทางเดียว
เพื่อความบริสุทธิ์หมดจดของสัตว์ทั้งหลาย
เพื่อก้าวล่วงเสียซึ่งความโศก และความร่ำไห้
เพื่อดับสิ้นไปจากความทุกข์ และโทมนัส
เพื่อบรรลุธรรมวิเศษที่ควรรู้
เพื่อกระทำให้แจ้งซึ่งพระนิพพาน
หนทางนั้นคือ สติปัฏฐาน ๔

เมื่อเราพิจารณาเนื้อความตามพระบาลี ในสติปัฏฐานสูตร ก็พอจะเข้าใจว่า มี สติปัฏฐาน ๔ นี้ทางเดียวเท่านั้นที่เป็นข้อปฏิบัติ อันจะดำเนินไปสู่พระนิพพานได้

ฉะนั้น ในบรรดาท่านที่เป็นพุทธบริษัททั้งหลายจึงควรจะศึกษาให้เข้าใจซาบซึ้ง ในมหาสติปัฏฐานนี้ เพราะเหตุว่า เราเข้าใจดีแล้วทุกท่านว่าพระนิพพานเป็นที่สำคัญที่สุด หรือเป็นธรรมที่สำคัญที่สุด และเป็นที่สุดของคำสอน และเป็นความหวังขั้นสุดท้ายของพุทธบริษัททั้งหลาย

โดยเหตุนี้ เราจึงควรถือว่า มหาสติปัฏฐาน ๔ เป็นธรรมที่ควรรู้และทำความเข้าใจยิ่ง เพราะเป็นข้อปฏิบัติที่จะดำเนินไปสู่นิพพาน อันเป็นจุดหมายปลายทางของเรา ซึ่งเป็นพุทธบริษัทด้วยกัน และยอมรับกันว่า เป็นธรรมที่สำคัญที่สุดในพุทธศาสนานี้

ฉะนั้น สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงรับรองไว้ในมหาสติปัฏฐานสูตรนี้ว่า จะเป็นมนุษย์, เทวดา หรือพรหม ก็ตาม ถ้าหากว่า ได้ปฏิบัติตามนัยมหาสติปัฏฐาน ๔ นี้แล้ว เราเรียกท่านผู้นั้นว่าเป็น "ภิกษุ" ดังนี้

ความจริง "มรรค ๘" หรือที่เรียกกันว่า "มัชฌิมาปฏิปทา" หรือ วิปัสสนาญาณ ๙ หรือ วิสุทธิ ๗ ธรรมเหล่านี้ ล้วนเป็นธรรมที่จะให้บรรลุพระนิพพานด้วยกันทั้งนั้น แต่ธรรมเหล่านี้ทั้งหมดจะต้องเกิดมาจากมหาสติปัฏฐานทั้งสิ้น แต่จะเกิดได้อย่างไรนั้น ท่านจะทราบได้ต่อเมื่อได้ฟังคำอธิบายในการปฏิบัติสติปัฏฐาน จึงขอยกธรรมเหล่านี้มาตั้งให้ท่านทราบเสียก่อน

เพื่อจะได้เชื่อมโยงความเข้าใจในข้อธรรมเหล่านั้น มาให้ติดต่อกัน เมื่อถึงตอนอธิบายการฏิบัติสติปัฏฐานนั้น

แต่ก่อนที่จะพูดถึงเรื่องมหาสติปปัฏฐานนั้น ก็อยากจะให้ทราบประโยชชน์สำคัญ ของการเจริญสติปัฏฐานเสียหน่อยหนึ่งว่า พระบรมศาสดาทรงบัญญัติมหาสติปัฏฐานขึ้น ก็เพราะเหตุเพื่อจะสงเคราะห์เวไนยสัตว์ทั้งหลาย **ให้พ้นจากทุกข์** และ**ให้เกิดความหมดจดจากกิเลสทั้งปวง**

เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว เราก็ควรทราบเสียก่อนว่า **ทุกข์**และ**กิเลส** นั้นได้แก่อะไรบ้าง ที่สำหรับสติปัฏฐาน จะทำให้พ้นได้ ดิฉันจะขอยกเอาธรรมที่ชื่อว่า ทุกข์ ขึ้นมากล่าวก่อน ธรรมที่ท่านจัดว่าเป็นทุกข์นั้นได้แก่อะไร? ท่านตรัสไว้ในธัมมจักกัปปวัตนสูตรว่า

อิทํ โข ปน ภิกฺขเว ทุกฺขํ อริยสจฺจํ ชาติปิทุกฺขา ชราปิทุกฺขา มรณมฺปิทุกฺขํ โสกปริเทวทุกฺขโทมนสฺ สุปายาสาปิ อปฺปิเยหิ สมฺปโยโค

ทุกฺโข ปิเยหิ วิปฺปโยโค ทุกฺโข ยมฺปิจฺฉํ นลภติ ตมฺปิทุกฺขํ สงฺขิตฺเตน ปญฺจุปาทานกฺขนฺธา ทุกฺขา

"ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ทุกข์ที่แท้จริงเป็นอย่างนี้ คือ ความเกิดเป็นทุกข์ ความแก่เป็นทุกข์ ความตายเป็นทุกข์ ความโศก ความร่ำไห้รำพัน ความทุกข์กายทุกข์ใจ และความคับแค้นใจก็เป็นทุกข์ ความประสบสิ่งอันไม่เป็นที่รัก ความพลัดพรากจากสิ่งที่รัก ความปรารถนาสิ่งใดไม่ได้ตามนั้น ก็เป็นทุกข์ โดยย่อแล้ว อุปาทานขันธ์ ๕ เป็นทุกข์" คือ เบญจขันธ์นั่นแหละเป็นตัวของทุกข์อันยิ่งใหญ่ ทุกข์ทั้งหลายล้วนเกิดขึ้นมาจากเบญจขันธ์ นั่นเอง

ตามสภาวะที่กล่าวมานี้ ท่านเรียกว่ากองทุกข์ทั้งนั้น และกองทุกข์ทั้งหลายที่กล่าวมานี้ **เกิดขึ้นเพราะกิเลสเป็นเหตุ** และกิเลสที่เป็นเหตุให้เกิดทุกข์นั้นต้องแบ่งออกเป็น ๒ กาล คือ **กิเลสอดีตกาล** กับ **กิเลสปัจจุบันกาล** ที่เป็นเหตุให้เกิดทุกข์ขึ้น

เมื่อแบ่งกิเลสออกเป็น ๒ กาลแล้ว ทุกข์ที่กล่าวถึงนี้ ก็ต้องแบ่งออกเป็น ๒ ประเภทด้วยเหมือนกัน คือ :-

๑. ทุกข์ที่เกิดขึ้นจากกิเลสอดีต ได้แก่ ชาติ, ชรา, มรณะ เพราะทุกข์เหล่านี้ เป็นผลเกิดมาแต่กิเลสอดีตของเราเป็นเหตุให้กระทำกรรมแล้ว ผลของกรรม คือ ทุกข์ชาตินี้ เราจึงต้องได้รับทุกข์นั้น

๒. ทุกข์ที่เกิดขึ้นจากกิเลสปัจจุบัน ได้แก่ โสกะ, ปริเทวะ, ทุกขะ, โทมนัส, อุปายาส, ประสบสิ่งอันไม่เป็นที่รัก, พลัดพรากจากสิ่งที่รัก, ไม่ได้สิ่งที่ปรารถนา เป็นทุกข์ และทุกข์เหล่านี้เกิดจากกิเลสในปัจจุบันชาตินี้ ถ้าชาตินี้เราหมดสิ้นกิเลสแล้ว ทุกข์เหล่านี้จะไม่มีเลย

สรุปใจความแล้ว ก็คือ ทุกข์กาย และทุกข์ใจนี่เอง ย่อลงไปก็มี ๒ อย่างเท่านั้น **ทุกข์กาย** เกิดจาก **กิเลสอดีต** **ทุกข์ใจ** เกิดจาก **กิเลสปัจจุบัน**

เป็นอันว่า ทุกข์ที่กล่าวมาแล้ว มีขึ้นเพราะกิเลสนี่เอง คือ **ทุกข์ใจ** จากกิเลสปัจจุบัน และเป็นเหตุให้เกิด **ทุกข์ใจ** ต่อไปอีกในภพหน้า เพราะสังสารวัฏฏ์ต้องวนเวียนกันอยู่อย่างนี้

ส่วนพระอรหันต์ทั้งหลายนั้น ท่านเหลือแต่ทุกข์กาย ที่เกิดจากกิเลสอดีตเท่านั้น **ทุกข์ใจ** ไม่มีแล้ว เพราะท่านละกิเลสปัจจุบัน ที่จะเป็นเหตุให้เกิดทุกข์ใจเสียแล้ว เพราะฉะนั้น ผลในอนาคตก็ไม่มี อันนี้ชื่อว่า **สันติสุข** คือ นิพพาน

โดยเหตุนี้แหละ พระบรมศาสดาผู้เต็มเปี่ยมไปด้วยพระมหากรุณา ที่จะให้สัตว์ทั้งหลายพ้นจากทุกข์ พระองค์จึงทรงบัญญัติมหาสติปัฏฐาน ๔ ขึ้น เพื่อเป็นหนทางที่จะไปพ้นจากข้าศึก คือ กิเลส ฉะนั้น สติปัฏฐาน ๔ นั้น พุทธบริษัทจึงถือว่า เป็นหนทางที่จะพาผู้ปฏิบัติออกจากทุกข์ และดับเสียซึ่งกิเลส อันเป็นเหตุให้เกิดทุกข์ ดังพระบาลีในมหาสติปัฏฐานสูตรที่ว่า

อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ กาเย กายานุปสฺสี วิหรติ อาตาปี สมฺปชาโน สติมา วิเนยฺย โลเก อภิชฺฌา โทมนสฺสํ

"ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในศาสนานี้ ย่อมพิจารณาเห็นกายในกายเนืองๆ อยู่ มีความเพียรยังกิเลสให้เร่าร้อน มีปัญญา มีสติ พึงนำอภิชฌา และโทมนัส คือ ความยินดียินร้ายให้พินาศเสียได้ในโลก"

ความตอนนี้ ท่านกล่าวถึง องค์ประกอบของมหาสติปัฏฐานต้องมี ๓ อย่าง เท่าที่กล่าวไว้ในที่นี้ ก็คือ

๑. **อาตาปี** ได้แก่ มีความเพียร

๒. **สมฺปชาโน** ได้แก่ มีปัญญา

๓. **สติมา** ได้แก่ มีสติ

เมื่อมีธรรม ๓ ประการนี้ เป็นเครื่องมือแล้ว ก็จะสามารถทำลายความยินดียินร้ายในอารมณ์นั้นเสียได้

ต่อไปนี้ ดิฉันจะยกเอากิเลสที่เป็นเหตุของทุกข์ ซึ่งท่านควรรู้จักไว้ว่า มีอะไรบ้าง เพราะ

ถ้าเราไม่รู้ไว้บ้าง ในเมื่อเราต้องการจะละกิเลส บางทีอาจจะละมันไม่ได้ เพราะว่า เราไม่รู้จักหน้าตาของมัน

เพราะฉะนั้นพึงทราบว่า สภาวะที่จัดไว้เป็นกิเลสนั้นมี ๑๐ ประการด้วยกัน คือ :-

โลภะ, โทสะ, โมห, ทิฏฐิ, มานะ, อหิริกะ, อโนตตัปปะ, อุทธัจจะ, ถีนะ และวิจิกิจฉา รวม ๑๐ ประการด้วยกัน สภาวะของกิเลสทั้ง ๑๐ นี่แหละ ที่เป็นเหตุให้เกิดทุกข์ต่างๆ และเป็นปหาตัพพธรรม คือ ธรรมที่ควรละควรประหารให้หมดไป มิฉะนั้น จะไม่ได้นามว่า **ถึงที่สุดแห่งทุกข์** ถ้าหากกิเลสยังมีอยู่ในสันดานของเรา

ยังมีอีกข้อหนึ่ง ที่ท่านยังไม่ทราบและควรจะได้ทราบไว้ด้วยเหมือนกัน ก็คือ ในการที่จะละกิเลสทั้งหลายตามที่กล่าวมาแล้ว ให้หมดไปจากสันดานของเราโดยสิ้นเชิงนั้น ไม่ใช่ว่าจะละให้หมดไปได้ทีเดียว หรือจะให้หมดไปพร้อมๆ กันทั้งหมด ดังนี้หาได้ไม่ ต้องละไปแต่ละอย่างๆ เป็นคราวๆ ไป หรือเป็นขั้นตอนไป ท่านนัก

ศึกษาทั้งหลายก็ควรจะทราบว่า กิเลสอะไรที่จะต้องละไปก่อน กิเลสอะไรที่จะละไปทีหลัง และกิเลสอะไร? จะหมดไปด้วยธรรมอะไร? อันนี้ก็ต้องทราบไว้ด้วย คือ ในกิเลสทั้ง ๑๐ ประการนั้น เราต้องละ ทิฏฐิกิเลสและวิจิกิจฉากิเลสอื่นๆ ทั้งหลาย

คำว่า "ทิฏฐิ" นี้หมายถึง มิจฉาทิฏฐิ คือ ความเห็นผิดจากความจริงนั่นเอง มิจฉาทิฏฐิ นี้ เมื่อแยกออกไปโดยพิสดารแล้ว มี ๖๒ อย่าง

ทิฏฐิ ๖๒ อย่างนี้ ได้แก่ ความเห็นผิด โดยปรารภขันธ์ ส่วนอดีต ๑๘ ประการ ปรารภขันธ์ ส่วนอนาคต ๔๔ ประการ ความเห็นผิดเหล่านี้ยังไม่เกี่ยวกับ**สักกายทิฏฐิ** แต่เป็นมิจฉาทิฏฐิของอาจารย์ภายนอกพุทธศาสนา แต่ส่วน สักกายทิฏฐินั้น เป็นความเห็นผิดภายในพุทธศาสนา

ฉะนั้นทิฏฐิ ๖๒ ยังไม่สำคัญเท่าสักกายทิฏฐิ หรือ อัตตนุทิฏฐิ เพราะถ้าสามารถละสักกายทิฏฐิ หรือ อัตตานุทิฏฐิ ได้แล้ว ทิฏฐิทั้ง ๖๒ ประการนี้

ก็ไม่มีเหลืออยู่เลย ความเห็นผิดตามที่ท่านได้ทราบมาแล้ว ก็คือ มีความเห็นว่า สัตว์ทั้งหลายเมื่อตายแล้วก็สูญ หรือว่า ตายแต่ร่างกาย แต่จิตนี้หาได้ตายตามกายไปไม่

ส่วนวิจิกิจฉา คือ ความลังเลสงสัย ถ้ากล่าวโดยพิสดารแล้ว มี ๑๖ ประการ คือ มีการสงสัยในเรื่องอดีตบ้าง เรื่องอนาคตบ้าง เช่น เราเคยเกิดมาแล้วหรือไม่, ตายแล้วจะต้องเกิดอีกหรือตายแล้วสูญ, หรือตายแล้วเกิด เป็นต้น

กิเลสทั้ง ๒ อย่าง คือ ทิฏฐิ และวิจิกิจฉา นี้จะต้องละให้หมดเสียก่อน และกิเลสนี้ก็มิได้ละให้หมดจดไปได้โดยสิ้นเชิง ด้วยการฟังธรรม หรือด้วยการคิดนึกตรึกตรอง หรือละด้วยธรรมอื่นใดทั้งหลาย ต้องละได้ด้วยปัญญาในโสดาปัตติมรรคจิตดวงเดียวเท่านั้น ทิฏฐิ และวิจิกิจฉา จึงจะหมดสิ้นเชิงไปได้

พระสกทาคามิมรรคนั้น ก็ไม่สามารถจะประหารกิเลสที่เหลืออยู่อีก ๘ อย่างนั้นให้ขาด

เป็นสมุจเฉทประหารไปได้ เพียงทำให้กิเลสที่เหลืออยู่นั้นเบาบางลงไปได้

ส่วนโทสกิเลสนี้ต้องถึงอนาคามิมรรค จึงจะละให้ขาดสำเร็จเป็นสมุทเฉทได้

สำหรับกิเลสที่เหลืออีก ๗ อย่างนั้น จะละให้หมดสิ้นเชิงได้ด้วยอรหัตตมรรคอย่างเดียว มรรคอื่นๆ ก็ไม่สามารถจะละได้

เมื่อมาถึงตรงนี้แล้ว เราก็พอมองเห็นว่า ธรรมะในพระพุทธศาสนานี้ มีอริยมรรคทั้ง ๔ เป็นสำคัญที่สุด แต่เราจะทำให้อริยมรรคทั้ง ๔ เกิดขึ้นแก่เราได้ด้วยวิธีอย่างไร? หรือว่าจะเดินทางไหนจึงจะถึงอริยมรรค ๔ ได้ ทางนั้นก็คือ สติปัฏฐาน ๔ นี่เอง ดังบาลีที่ว่า *เอกายโน มคฺโค*ฯ เป็นต้น ซึ่งเป็นการยืนยันว่า มีทางเดียวเท่านั้น คือ สติปัฏฐาน ๔

ต่อไปนี้ ดิฉันจะพูดเรื่องสติปัฏฐาน ๔ ซึ่งในสติปัฏฐาน ๔ ได้รวบรวมเอาคำสอนของพระบรมศาสดาไว้ถึง ๓ นัย คือ :-

๑) นัยของปริยัติ เป็นนัยที่ต้องมีการศึกษาเล่าเรียนให้เข้าใจ

๒) นัยแห่งปฏิบัติ เป็นนัยแห่งการกระทำการงานของ ศีล สมาธิ ปัญญา

๓) นัยแห่งปฏิเวธ เป็นนัยแห่งรู้แจ้งในผลอันเกิดจากปริยัติ และปฏิบัติ จนเข้าถึงปฏิเวธ

ทั้ง ๓ นัยนี้มีอยู่ในมหาสติปัฏฐาน ทั้ง ๔ และนัยทั้ง ๓ นี้ ต้องเป็นเหตุผลติดต่อกัน คือ **ปริยัติ** ต้องเป็นเหตุให้เกิด **ปฏิบัติ, ปฏิบัติ** เป็นเหตุให้เกิด**ปฏิเวธ** เพราะความรู้ หรือปัญญาที่เรียกว่า **ปฏิเวธ**นั้น ปัญญานี้ต้องได้มาจาก**การปฏิบัติ** และ**การปฏิบัติ** จะถูกต้องตามหลักฐานหนทางที่จะไปถึงพระนิพพาน หรือไม่นั้นต้องอาศัย **ปริยัติ** เช่น

เมื่อเราต้องการจะเจริญสติปัฏฐานนั้น เราจะต้องเรียนให้รู้ว่า "สติปัฏฐานได้แก่อะไร? จำนวนเท่าไร? และอยู่ที่ไหน?" อันนี้เป็นนัยของ**ปริยัติ**

แต่ถ้าหากว่าเราจะทำสติปัฏฐาน เราจะ

ทำอย่างไร คือหมายความว่า เราจะเอาสติไปตั้งกำหนดไว้ที่ไหน และจะกำหนดอะไร? ในเวลาไหน? อันนี้เป็นนัยของการปฏิบัติ

เมื่อเราลงมือปฏิบัติตามสติปัฏฐานแล้ว เราจะต้องรู้อะไรบ้าง และต้องรู้อย่างไร จึงจะถูก ถ้าจิตได้อารมณ์อย่างนั้นจะถูกไหม? หรือว่า รับอารมณ์อย่างนั้นจะผิดไหม? การรับรู้อย่างนี้เป็นนัยของ **ปฏิเวธ**

อันนี้ ก็เป็นข้อสำคัญอย่างหนึ่ง ของท่านผู้ที่ศึกษาพุทธศาสนาทั้งหลาย คือเราจะต้องศึกษาให้เข้าใจด้วยว่า ธรรมะอันนี้เป็นนัยของ **ปริยัติ** ธรรมะเรื่องนี้เป็นเรื่องของ**ปฏิบัติ** ธรรมะเรื่องนี้เป็นเรื่องเป็นเรื่องของปฏิเวธ ถ้าเราไม่เข้าใจตามนัยยะดังกล่าวนี้แล้ว การเรียน, การพูด การเข้าใจของเรา ก็อาจจะไขว้เขว เพราะคำสอนของพระพุทธเจ้านั้น ต้องมีนัยทั้ง ๓ นี้ปะปนรวมกันอยู่เสมอ ถ้ามิฉะนั้น เราอาจจะเลือกเอาธรรมะต่างๆ เหล่านี้ ไปใช้ไม่ถูก ไม่

ควรแก่ฐานะของธรรม เราก็อาจจะไม่ได้ผลตามที่เราตั้งปรารถนาไว้

ฉะนั้น ต่อไปนี้จะอธิบายถึงสติปัฏฐาน ๔ ตามนัยของปริยัติก่อน

มหาสติปัฏฐาน ได้แก่ อะไรบ้าง? สติปัฏฐานมี ๔ อย่างโดยสังเขป คือ :-

๑. กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน

๒. เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน

๓. จิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน

๔. ธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน

สติปัฏฐานมี ๔ อย่างโดยสังเขป ในกายานุปัสสนาสติปัฏฐานนั้น แตกออกไปโดยพิสดารมีถึง ๑๔ หมวดด้วยกัน ในเวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน มีถึง ๙ หมวด ในจิตตานุปัสสนาสติปัฏฐานมี ถึง ๑๖ หมวด และในธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐานมี ๕ หมวด รวมทั้งสิ้น ๔๔ หมวด ด้วยกัน เมื่อกล่าวโดยพิสดารหมายความว่า อารมณ์ใน ๔๔ อย่างนี้ เป็นเครื่องตั้งสติหรือเป็นอารณ์ที่จะเอามาใช้กำหนด

เพื่อเป็นหนทางที่จะดำเนินไปสู่พระนิพพาน

ความจริงนั้น สติอาจจะตั้งได้ในอารมณ์ทั้งปวง แต่ว่าถ้าสติตั้งอยู่ที่อารมณ์นอกจากนี้แล้ว อารมณ์นั้นก็ไม่เป็นปัจจัยให้เราดำเนินไปถึงพระนิพพานได้

ในอารมณ์สติปัฏฐาน ๔๔ ปัพพะนั้น ได้แก่อะไรบ้าง? กายานุปัสสนาสติปัฏฐานมี ๑๔ ปัพพะ คือ

๑. อานาปานสติ ได้แก่ ลมหายใจเข้าออก

๒. อิริยาบถ ๔ ได้แก่ รูปยืน, เดิน, นั่ง, นอน

๓. สัมปชัญญะ ๗ หมวด ได้แก่ :-

๑) ก้าวไปข้างหน้า, ถอยมาข้างหลัง

๒) แลไปข้างหน้า, เหลียวซ้าย, เหลียวขวา

๓) คู้แขนเข้า เหยียดแขนออก

๔) กิริยาที่เกี่ยวกับการใช้บาตร, จีวรและสังฆาฏิ

๕) การเคี้ยว, การดื่ม, การเลีย

๖) การถ่ายอุจจาระ, ปัสสาวะ

๗) การยืน, การนั่ง, การนอน,

การหลับ, การตื่น, การพูด

หรือการนิ่ง

๔. ปฏิกูลปัพพะ ได้แก่ อาการ ๓๒ มีผม, ขน, เล็บ, ฟัน, หนัง เป็นต้น

๕. ธาตุมนสิการปัพพะ คือ พิจารณาสภาวะลักษณะของธาตุ ดิน, น้ำ, ไฟ, ลม

๖. อสุภะ คือ ศพที่ตายแล้ว ๑-๒-๓ วัน

๗. อสุภะ คือ ศพที่สัตว์กำลังกัดกิน มีแร้งกา เป็นต้น

๘. อสุภะ คือ ศพที่มีกระดูก มีเลือด และเนื้อติดอยู่

๙. อสุภะ คือ ศพที่ปราศจากเนื้อ แต่มีเส้นเอ็นรัดให้คงรูปอยู่

๑๐. อสุภะ คือ ศพที่ปราศจากเนื้อแล้วเหลือแต่เป็นโครงกระดูก

๑๑. อสุภะ คือ ศพที่กระดูกกระจัดกระจายเรี่ยราดอยู่

๑๒. อสุภะ คือ ศพที่เก่าจนกระดูกขาวเหมือนหอยสังข์

๑๓. อสุภะ คือ ศพที่เหลือแต่กองกระดูกไม่เป็นรูปเป็นร่าง

๑๔. อสุภะ คือ ศพที่กระดูกป่นเป็นผง

อสุภะสำหรับใช้พิจารณามี ๙ อย่าง รวมอารมณ์ของสติปัฏฐาน ในกายานุปัสสนาสติปัฏฐานมี ๑๔ ปัพพะ แล้วแต่ใครจะพอใจพิจารณาอารมณ์เช่นไร ก็แล้วแต่อัฌชาสัย

ทีนี้เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐานมี ๙ ปัพพะ

คือ ๑. สุขเวทนา

๒. ทุกขเวทนา

๓. อทุกขสุขเวทนา

๔. สุขเวทนามีอามิส คือ เจือด้วยกิเลส

๕. ทุกขเวทนามีอามิส คือ เจือด้วยกิเลส

๖. อทุกขมสุขเวทนามีอามิส เจือด้วยกิเลส

๗. สุขเวทนา ที่ไม่เจือด้วยอามิส

๘. ทุกขเวทนา ที่ไม่เจือด้วยอามิส

๙. อทุกขมสุขเวทนา ที่ไม่เจือด้วยอามิส

รวมเวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน ๙ ฐาน ด้วยกัน จิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน มี ๑๖ ปัพพะ

คือ ๑. จิตมีราคะ

๒. จิตไม่มีราคะ

๓. จิตมีโทสะ

๔. จิตไม่มีโทสะ

๕. จิตมีโมหะ

๖. จิตไม่มีโมหะ

๗. จิตหดหู่ท้อถอย

๘. จิตฟุ้งซ่าน

๙. จิตเป็นฌาน

๑๐. จิตไม่เป็นฌาน

๑๑. จิตเป็นกามาวจร

๑๒. จิตที่เป็นรูปาวจร หรืออรูปาวจร

๑๓. จิตเป็นสมาธิ

๑๔. จิตไม่เป็นสมาธิ

๑๕. จิตพ้นจากนิวรณ์

๑๖. จิตไม่พ้นจากกิเลสนิวรณ์

ในธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน มี ๕ ปัพพะ

คือ ๑) นิวรณ์ ๕ ๒) ขันธ์ ๕

๓) อายตนะ ๑๒ ๔) โพชฌงค์ ๗

๕) อริยสัจ ๔

รวม ๕ หมวดด้วยกัน เรียกว่า **ธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน**

เท่าที่ท่านได้ฟังมานี้ จะเห็นได้ว่า ธรรมทั้งหลายนั้นทั้งหมดที่สำคัญๆ อยู่ในมหาสติปัฏฐาน ทั้งหมด ฉะนั้นในมหาสติปัฏฐานทั้ง ๔ นี้ เมื่อกล่าวโดยพิสดารก็มี ๔๔ อย่าง แต่ถ้ากล่าวโดยย่อก็มี ๔ อย่าง เท่านั้น คือ กาย, เวทนา, จิต และธรรม

ในมหาสติปัฏฐาน ๔ นั้น เมื่อย่อลงไปก็ได้แก่สภาวะ ๒ อย่างเท่านั้น ได้แก่ รูปธรรมและนามธรรม คือ :-

กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน ได้แก่ รูปธรรม

เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน " นามธรรม

จิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน " นามธรรม

ธรรมานุสติปัสสนาสติปัฏฐาน ได้แก่ ทั้งรูปและนาม

เมื่อย่อลงแล้ว ก็ได้แก่ นาม กับ รูป

ผู้ใดเจริญกายานุปัสสนาสติปัฏฐาน เป็นการกำหนดรูปปริจเฉทญาณ เรียกว่า ญาณที่กำหนดรู้รูป

ผู้ใดเจริญเวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน กับจิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน เป็นการกำหนดนามปริจเฉทญาณ เรียกว่า ญาณที่รู้จักนาม

ผู้ใดเจริญธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน เรียกว่า นามรูปปริจเฉทญาณ คือ ญาณที่รู้จักทั้งนามและรูป

ในสติปัฏฐานทั้ง ๔ นี้ ท่านวางจริตไว้ ๒ อย่างสำหรับผู้ที่จะปฏิบัติสติปัฏฐาน คือ ตัณหาจริต กับ ทิฏฐิจริต

ในจริตทั้ง ๒ นี้ ยังแยกออกเป็น อย่างหยาบ กับอย่างละเอียด

ตัณหาอย่างหยาบ ให้เจริญกายานุปัสสนาสติปัฏฐาน

ตัณหาอย่างละเอียด ให้เจริญเวทนานุ-
ปัสสนาสติปัฏฐาน

ทิฏฐิอย่างหยาบ ให้เจริญจิตตานุ-
ปัสสนาสติปัฏฐาน

ทิฏฐิอย่างละเอียด ให้เจริญธรรมานุ-
ปัสสนาสติปัฏฐาน

ถ้าจะพิจารณาดูประโยชน์ของสติปัฏฐานตอนนี้แล้ว ก็พอจะเห็นได้ว่า มหาสติปัฏฐานนั้นต้องการจะละกิเลส ๒ ตัว เท่านั้น คือ **ตัณหา** และ**ทิฏฐิ** เพราะว่ากิเลส ๒ ตัวนี้ เป็นตัวสำคัญในกิเลสทั้งปวงที่กล่าวมาแล้ว

วิปลาสธรรมเกิดจากกิเลส ๒ อย่าง

บรรดากิเลสทั้งหลาย เมื่อย่อลงไปแล้วกิเลสอื่นๆ ก็มาจาก ๒ ตัวนี้ เพราะฉะนั้น จึงได้เรียนไว้เมื่อกี้นี้ว่า กิเลสอันนี้แหละจะต้องละก่อน ทิฏฐิเป็นตัวสำคัญที่ต้องละก่อน เพราะกิเลส ๒ ตัวนี้แหละ จึงนำให้วิปลาส เกิดขึ้นในอารมณ์ของเรา คือทำให้เรามีความรู้สึกเข้าใจผิด ๔ อย่าง

เกิดขึ้นมาในจิตของเรา คือ :-

๑. ทำให้เห็นว่า ในอารมณ์ทั้งหลายนั้นล้วนเป็นของสวย ของงาม ของดี จึงทำให้เราพอใจในอารมณ์นั้นๆ อันนี้เรียกว่า **สุภวิปลาส** คือการที่เห็นว่า เป็นของดีงามนั้น ท่านถือว่า เป็นวิปลาส

๒. ทำให้มีความรู้สึกต่ออารมณ์ทั้งหลายนั้นว่านำความสุขมาให้ เป็นไปเพื่อสุข อันนี้เรียกว่า **สุขวิปลาส** ซึ่งเป็นวิปลาสอีกอันหนึ่ง

๓. ทำให้รู้สึกว่า สิ่งทั้งหลายรวมลงที่กายและใจของเรานั้นเป็นของเที่ยงถาวร หารู้ไม่ว่าสิ่งทั้งหลายที่เกิดขึ้นนั้น ต้องมีความแตกดับอยู่เป็นนิตย์ เมื่อมีทิฏฐิความเห็นผิดเกิดขึ้นดังนี้แล้ว ตัณหาความยินดี ก็เข้าไปอาศัยอารมณ์นั้นทันที ความรู้สึกอย่างนี้ เรียกว่า นิจจวิปลาส คือเห็นว่าเที่ยง ซึ่งเป็นวิปลาสอีกอันหนึ่งที่เกิดขึ้นในจิตสันดานของเราได้

๔. ทำให้เรารู้สึกว่า สิ่งทั้งหลายในโลกนี้

หรือโลกนี้ เมื่อรวมลงในขันธ์ ๕ แล้วก็ได้แก่ **กาย** **และใจ** ของเรานี่เอง เป็นตัว เป็นตน หรือมีตัว มีตน ในกายและใจของเรา สิ่งทั้งหลายอยู่ในอำนาจของเรา เราสามารถจะบังคับให้เป็นไปตามความต้องการของเราได้ วิปลาสอันนี้ เรียกว่า **อัตตวิปลาส** รวมอารมณ์ของวิปลาส ๔ อย่าง ตัวการที่ให้เกิดวิปลาสเหล่านั้น ก็มาจาก ตัณหาและทิฏฐิ นั่นเองและวิปลาสทั้ง ๔ นี้ ท่านกล่าวว่า จะละเสียได้ด้วยการเจริญสติปัฏฐาน ๔ นั่นเอง โดยอธิบายในอรรถกถาว่า

วิปลาสที่ ๑ คือ สุภวิปลาส ที่เห็นว่าสวยงามนั้นจะละได้ด้วยกายานุปัสสนาสติปัฏฐาน

วิปลาสที่ ๒ คือ *สุขวิปลาส* ที่เห็นว่า รูปนามขันธ์ ๕ เป็นไปเพื่อความสุขจะละได้ด้วยเวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน

วิปลาสที่ ๓ คือ *นิจจวิปลาส* ที่เห็นว่า อารมณ์ทั้งหลาย เที่ยงถาวรไม่แตกดับไม่ฉิบหายนั้น จะละเสียได้ด้วยจิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน

วิปลาสที่ ๔ *อัตตวิปลาส* ที่เห็นว่าเป็นตัวตน หรือต้องมีตนนั้น จะละเสียได้ด้วยธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน

ข้อสำคัญ ในสิ่งที่ท่านควรจะทราบล่วงหน้าไว้ก่อนในที่นี้ ก็คือ เราจะต้องทราบว่ากิเลส คือ **ตัณหา** และ **ทิฏฐิ** ทั้งสองนี้ อาศัยอะไรเกิดขึ้น และจึงทำวิปลาสทั้ง ๔ ให้เกิดขึ้นเป็นอารมณ์ของเราได้ที่ไหน คือ ความรู้สึกผิดทั้ง ๔ อย่างนี้จะเกิดขึ้นกับเราที่ไหน และเวลาไหน มิฉะนั้นเมื่อเข้าไปถึงตอนปฏิบัติแล้ว ความเข้าใจก็จะไม่เชื่อมโยงให้ติดต่อกัน เพราะหากความเข้าใจนั้นไม่สามารถจะโยงเหตุผลมาให้ติดต่อกันได้แล้ว การฟังก็จะไม่ซาบซึ้งในอรรถรสของพระพุทธศาสนานั้นได้

กิเลสและวิปลาสเกิดที่อารมณ์และอิริยาบถ

ความจริง กิเลสทั้ง ๒ คือ ตัณหา และทิฏฐิ, และวิปลาสทั้ง ๔ คือ สุภวิปลาส, สุขวิปลาส, นิจจวิปลาส และอัตตวิปลาสนั้น เมื่อสรุปโดย

ย่อแล้ว กิเลสเหล่านี้ก็เกิดขึ้นที่อารมณ์และอิริยาบถของเรานี่เอง ไม่ใช่เกิดขึ้นที่อื่น

ทีนี้จะย่อสติปัฏฐานทั้ง ๔ โดยสรุปแล้วก็ได้แก่ อารมณ์และอิริยาบถทั้ง ๔ เหมือนกันตามที่พูดมานี้เป็นนัยของปริยัติ ฉะนั้นจึงขอจบนัยของปริยัติไว้เพียงเท่านี้ โดยสังเขปก่อน ถ้าจะพูดให้พิสดารที่สุดแล้วต้องใช้เวลาหลายปี

สติปัฏฐานตามนัยปฏิบัติ

ต่อไปนี้จะได้พูดถึง การเจริญสติปัฏฐานเพื่อทำลายกิเลสและวิปลาสตามที่กล่าวแล้วนั้นที่เป็นนัยของการปฏิบัติ แต่ท่านต้องไม่ลืมตามที่ดิฉันได้เรียนให้ทราบเมื่อกี้นี้ว่า กิเลสเหล่านั้นเกิดขึ้นที่อารมณ์และอิริยาบถ แต่จะเกิดได้อย่างไร เดี๋ยวจะได้ทราบ ในการอธิบายคราวนี้ จะขออธิบายสติปัฏฐานแต่เฉพาะนัยของวิปลาสอย่างเดียวเท่านั้น เพราะว่าเวลาของเรามีจำกัด

ความหมายของวิปัสสนา

ควรทราบความหมาย ของคำว่า"วิปัสสนา" ไว้ก่อน คำว่า "วิปัสสนา" นั้น เป็นชื่อของปัญญาที่เห็นนามและรูปเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา นั่นเอง หรือจะเรียกว่า "ปัญญาที่รู้นามรูปไม่เที่ยง, เป็นทุกข์, เป็นอนัตตาก็ได้ ปัญญาอย่างนี้แหละ เรียกว่า **"วิปัสสนาปัญญา"** ถ้าไม่รู้อย่างนี้ ไม่เรียกว่าวิปัสสนาปัญญา แต่การที่ดิฉันจะอธิบายวิธีเจริญสติปัฏฐาน คราวนี้ก็ได้แยกแล้วว่า เป็นนัยของวิปัสสนาอย่างเดียวเท่านั้น

ขั้นแรก ผู้ที่จะเจริญวิปัสสนานั้น ต้องศึกษาให้รู้จักนามรูปที่เกิดขึ้นตามอารมณ์ และอิริยาบถเสียก่อนเพราะอะไร? เพราะเหตุว่า จะได้เอานามรูปไปใช้ทำงานในการเพ่ง เพื่อจะได้เกิดปัญญาเห็นว่า นามรูปไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา นั่นเอง แต่ว่า การเรียนนามรูปนี้ก็ยังเป็นนัยของปริยัติเหมือนกัน แต่ว่าเป็นปริยัติที่เป็นส่วนของการปฏิบัติ

ในการที่จะให้รู้นามรูปก่อนนั้น ก็เพราะเหตุว่าเพื่อจะได้เอาความรู้ และความจำว่าเป็นนามนี้-รูปนี้ เข้าไปขับไล่ความเข้าใจผิด ที่ฝังอยู่ในจิตสันดานเดิมแล้วที่ว่า เป็นเรา หรือเป็นตัวของเราอย่างนี้ เพราะฉะนั้นจึงต้องเอานามรูปมาเรียนให้รู้เป็นพื้นฐานไว้ก่อน เพื่อจะได้เอาไปขับไล่ความรู้สึกที่ว่า เป็นเรา นั้นออกไป และความรู้สึกในการที่จะเรียนรู้นามรูปนั้น ถ้าเรียนรู้ตามปริยัติจริงๆ ก็จะต้องกินเวลามาก แต่ดิฉันจะเรียนให้ทราบย่อๆ ไว้บ้าง ตามนัยของปริยัติ ที่เป็นส่วนของการปฏิบัติ เพื่อจะได้เอามาใช้เจริญทางวิปัสสนาเท่านั้น

นามรูปที่เกิดขึ้นตามอารมณ์

ดิฉันจะเรียนให้ทราบถึงนามรูป ที่เกิดขึ้นตามอารมณ์เสียก่อนนะคะ คือ:-

ขณะที่ตาเห็นสีนั้น **สี**เป็น**รูป**, เห็นเป็นนาม

ขณะที่หูได้ยินเสียงนั้น **เสียง**เป็น**รูป**, **ได้ยิน**เป็น**นาม**

ขณะที่จมูกได้กลิ่นนั้น **กลิ่น**เป็น**รูป** สภาวะ**ที่รู้กลิ่น**เป็น**นาม**

ขณะเมื่อลิ้นรู้รส **รส**เป็น**รูป** สภาวะ**ที่รู้รส**เป็น**นาม**

ขณะกายถูกต้องโผฏฐัพพะ คือ เย็น, ร้อน, อ่อน, แข็ง, เคร่งตึง หรือเคลื่อนไหว นั้น โผฏฐัพพะเป็น**รูป ที่รู้สึกว่า เย็นร้อน, อ่อนแข็ง, เคร่งตึง เคลื่อนไหว** เป็น**นาม**

ส่วนอิริยาบถใหญ่ ๔ นั้น นั่ง, นอน, ยืน, เดิน เป็นรูป และอิริยาบถย่อย เช่น อาการก้าวไปข้างหน้า ถอยกลับมาข้างหลัง คู้แขนเข้า เหยียดแขนออก เป็นต้น รวมความว่า อิริยาบถทั้งหมด จะเป็นอิริยาบถใหญ่ หรืออิริยาบถย่อยก็ตาม คงเป็น**รูปธรรม** ทั้งหมด และสภาวะ**ที่รู้ในอิริยาบถ** ต่างๆ เหล่านั้น เป็น**นามธรรม**ทั้งหมด รับความเข้าใจย่อๆ เพียงเท่านี้ก็พอแล้วแก่การปฏิบัติ หรือจะสรุปเพื่อความเข้าใจง่ายๆ สำหรับการฟังในวันนี้ก็ให้ถือ รวมใจความย่อๆ ว่า

ธรรมชาติ หรือสภาวะที่เป็นตัวรู้ ทั้งหมด เป็น**นามธรรม สิ่งที่ถูกรู้หรือสิ่งที่ไม่รู้ทั้งหมด เป็นรูปธรรม**

เมื่อเรียนรู้นามรูปเข้าใจดีแล้ว ก็จะลงมือกำหนดนามรูปเพื่อให้เกิดวิปัสสนาปัญญา ที่เห็นว่านามรูปไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ตามที่ได้เรียนไว้แต่ต้น

สัปปายะ ๔ อย่าง

แต่การที่ท่านจะลงมือกำหนด นามรูป ตามนัยของมหาสติปัฏฐานนั้น จะต้องหาสัปปายะ คือ ความสะดวกสบายในการปฏิบัติ ๔ อย่าง คือ :-

๑. **เสนาสนะ สัปปายะ** ต้องได้สถานที่ที่สะดวกแก่การปฏิบัติ

๒. **อาหารสัปปายะ** ต้องได้อาหารที่สบายไม่แสลงแก่โรคภัยไข้เจ็บของเรา

๓. **บุคคลสัปปายะ** ต้องมีบุคคลที่เป็นกัลยาณมิตร อยู่ใกล้เคียง ไม่ใช่เป็นบุคคลที่จะ

มาทำลายให้เราเสียอารมณ์ นำเรื่องนั้น เรื่องนี้มาพูด หรือก่อกวนอีกทีก เป็นต้น

๔. ธรรมสัปปายะ ต้องได้ธรรมะที่จะเอามาใช้กำหนดเป็นอารมณ์นั้น ต้องถูกกับอัธยาสัยของตนหรือถูกกับจริตของตนด้วย

ถ้าจะให้สะดวกแล้วก็ต้องเข้าในห้องกรรมฐานที่เขาได้จัดให้มีขึ้น ตามสำนักวิปัสสนากรรมฐานต่างๆ ที่มีอยู่แล้ว

เมื่อหาสัปปายะทั้ง ๔ อย่างได้แล้ว ก็ลงมือปฏิบัติกำหนดรูปนาม ตามที่ตนได้เรียนและเข้าใจไว้ก่อนแล้ว และในการที่จะไปทำการเจริญสติปัฏฐานนั้น หรือการกำหนดนามรูปนั้นจะต้องมีการสำรวมในธรรมอีก ๕ อย่าง คือ :-

๑. ต้องอยู่คนเดียว, กินคนเดียว, นอนคนเดียวในห้องที่อยู่ ต้องอยู่คนเดียว

๒. ต้องไม่พูดคุยในสิ่งที่ไม่จำเป็น ถ้าจะพูดก็ต้องมีสติรู้ในการพูดนั้น

๓. การหลับนอน ต้องให้เป็นไปพอสมควร

กลางวัน ถ้าไม่จำเป็นก็ไม่ควรหลับ เพราะถ้าหลับมากนัก ก็จะเป็นกำลังให้แก่ถีนะมิทธะนิวรณ์ เมื่อถีนะมิทธะมีกำลังมากเข้า นิวรณ์ก็จะมีกำลังกล้าแข็งขึ้น ความสงบก็เกิดได้ยาก

๔. การบริโภคอาหารต้องรับประทานให้อิ่มพอสมควร อย่าให้อิ่มมากเกินไป ถ้าอิ่มมากก็ทำให้จิตสงบยากเหมือนกัน

๕. ต้องเว้นปลิโพธ เครื่องทำให้กังวลต่างๆ หมายความว่า ต้องเว้นการงานที่ไม่จำเป็นทั้งหมด ต้องทำแต่สิ่งที่จำเป็นเท่านั้น เช่น กินข้าว, อาบน้ำ, ถ่ายอุจจาระ, ถ่ายปัสสาวะ เหล่านี้เป็นต้น ถ้าไม่จำเป็นนอกจากนี้แล้ว ต้องขอให้เว้น เมื่อเข้าใจในเรื่องเหล่านี้แล้ว ก็เข้าห้องกรรมฐานได้ และลงมือเจริญสติ กำหนดอารมณ์ ตามนัยของมหาสติปัฏฐาน ๔

ขอได้โปรดฟังต่อไป ดิฉันจะอธิบายถึงการเจริญสติปัฏฐาน ซึ่งเป็นขั้นปฏิบัติ แต่การอธิบายนี้จะเป็นการอธิบายตามนัยของวิปัสสนาในกายานุปัสสนาสติปัฏฐานก่อน จะอธิบาย

พร้อมกัน ๓ หมวด คือ

กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน หมวดอานาปาน, อิริยาบถ ๔, สัมปชัญญะ ๗ เพราะจะได้อธิบายแต่ละบท ดังนี้

วิธีกำหนดลมหายใจตามนัยวิปัสสนา

วิธีกำหนดลมหายใจเข้าออก ให้นั่งตามสบายแล้วแต่สะดวก และเอาสติคอยรู้จับไว้ที่ลมหายใจเข้าและออก เมื่อลมหายใจเข้ายาวก็ให้รู้ว่าลมหายใจเข้ายาว เมื่อลมหายใจออกยาวก็ให้รู้ว่าลมหายใจออกยาว เมื่อลมหายใจเข้าสั้นก็ให้รู้ว่า ลมหายใจเข้าสั้น เมื่อลมหายใจออกสั้นก็ให้รู้ว่าลมหายใจออกสั้น

ในการกำหนดลมหายใจนี้ ทำไมต้องให้รู้เรื่องยาว เรื่องสั้นด้วย ก็เพราะเหตุว่า จะให้สตินั้นจับไว้ที่ลมหายใจไม่ให้เผลอ ถ้าหากว่ารู้แต่เพียงว่า ลมเข้ากับลมออกเท่านั้น ทีนี้ระหว่างที่ลมเข้าก็รู้แล้วว่า ลมเข้าแล้ว แต่ว่าระหว่างหายใจเข้านั้น ลมยังไม่ได้เข้าแล้วหมดไปเดี๋ยวนั้น

กว่าลมจะเข้าหมดนั้น จิตอาจจะแวบไปที่อื่นได้ เพราะว่าความไวของจิตไวที่สุด ให้ตามจับตลอดไป จนกระทั่งลมที่เข้านั้นหมด

เมื่อสติติดตามไป จิตก็ไม่มีโอกาสจะแว่บออกไปได้ จึงสามารถรู้ว่า ลมเข้ายาวก็รู้, เข้าสั้นก็รู้ โดยเอาสติตามจับ ถ้าไม่ตามจับอย่างนี้ก็เผลอ รู้เหมือนกันว่าเข้าว่าออก แต่ในระหว่างที่เข้าออกของลมกว่าจะหมดนั้น จิตไปที่อื่นแล้ว เพื่อจะไม่ให้สติหลุดไป จึงต้องตามจับลมหายใจเข้ายาวก็รู้ เข้าสั้นก็รู้ แต่ต้องไม่ลืมว่า ผู้กำหนดนั้น มีความเข้าใจ นามรูป อยู่ก่อนแล้ว ตามที่เรียนมาเมื่อกี้นี้ ต้องเข้าใจว่าลมหายใจเข้าออกนั้นทั้งเข้าและทั้งออกเป็น**รูปธรรม** โดยย่อๆ และสภาวะที่ **รู้** ว่าลมเข้าลมออกนั้นเป็น **นามธรรม** เวลากำหนดลม ท่านต้องทำความเข้าใจอย่างนี้ไว้ก่อนเป็นนัยของวิปัสสนา

ความจริงในการที่จะรู้ว่า ลมนี้เข้า ลมนี้ออก เรารู้ได้เพราะอาศัยโผฏฐัพพะของลม คือ

ความเย็นและความร้อน ที่มากระทบกาย ประสาทที่ปลายจมูกของเรา และกายวิญญาณก็รู้ความเย็น-ร้อน ที่ลมกระทบ ถ้ามิฉะนั้นจะรู้ว่ามีลมไม่ได้ เพราะลมเข้าออกนี้ไม่มีรูปร่างให้เห็นว่าเดินเข้าหรือเดินออก ที่เรารู้ไว้ว่า ลมเข้าหรือออกนั้น ด้วยอาศัยโผฏฐัพพารมณ์ คือความเย็น-ความร้อน ที่กระทบกายประสาท แล้วกายวิญญาณก็รู้ โดยอาศัยโผฏฐัพพะเป็นเครื่องกำหนดรู้ว่า ลมเข้าและออก หรืออาศัยความเย็น และความร้อนนั่นแหละ

เมื่อความเย็นไปกระทบเข้า ก็เป็นเครื่องหมายให้รู้ว่า นี่ลมเข้า เวลาออกมาก็อุ่นไม่เย็นเหมือนเมื่อตอนเข้า ขอให้สังเกตอย่างนี้เสมอ จึงเป็นเครื่องหมายให้เรารู้ได้ว่า ลมเข้าและลมออก

ทีนี้เวลากำหนดนั้น กำหนดแต่เฉพาะอาการที่มากระทบเท่านั้น เพราะความเย็นและความร้อน ที่ปรากฏขึ้นให้เรารู้สึกนั้น กำหนด

เฉพาะแต่สภาวะเท่านั้น ไม่ต้องว่า **เย็น** หรือว่า **ร้อน**ไปด้วย หรือไม่ต้องภาวนาว่า พุทโธ-พุทโธ, หรือสัมมาอรหัง เพราะเป็นนัยยะของวิปัสสนา ต้องการรู้แต่สภาวะ ไม่ต้องการให้บัญญัติทั้งหลายเข้ามาติด เพราะจะปิดบังสภาวะนั้นเสีย และไม่ให้ออกเสียงทางปาก และไม่ต้องนึกว่าอะไรเป็นรูป หรือเป็นนาม ในระหว่างนั้น

ให้มีสติกำหนดรู้สึกอยู่แต่เฉพาะในอาการที่ปรากฏของรูปเย็น และร้อนเท่านั้น เพราะต้องการจะให้ได้อารมณ์ปัจจุบัน ข้อสำคัญที่สุดอยู่ตรงนั้น นี่เป็นนัยของวิปัสสนา

ในขั้นนี้ ต้องใช้ **ความเพียร** กับ **สติ** เป็นกำลัง คือ เพียรให้มีสติระลึกอยู่ในอารมณ์นั้น รู้อยู่ในเฉพาะสภาวะที่กำลังปรากฏเฉพาะหน้า การที่ให้เพ่งเอาแต่เฉพาะอารมณ์ที่กำลังปรากฏนั้น ก็เพราะเหตุว่า จะให้ปัญญาได้ความจริงของสภาวะนั้น เมื่อปัญญาได้ความจริงในสภาวะนั้นแล้ว ก็จะกำจัดวิปลาสทั้ง ๔ ตามที่กล่าวแล้ว ที่ทำให้เรารู้สึกขึ้นในขณะลมหายใจ

ของเราวิปลาส คือทำให้เรารู้สึกขึ้นในลมหายใจที่เข้าออกนั้นมี **ตน** หรือ **มีตนเป็นผู้หายใจ** หรือ **ตัวเรา**เป็นผู้หายใจ มีความรู้สึกอย่างนั้นในลมหายใจ, เมื่อมีความรู้สึกในลมหายใจอย่างนี้ก็เป็นวิปลาสอย่างหนึ่ง เป็นเหตุให้เกิดความรู้สึกว่าลมนี้ทำความสุขให้กับเรา ในเวลาที่ลมหายใจกำลังเข้าออกสะดวก ก็มีความรู้สึกว่า เราอยู่สบายได้เพราะลมหายใจก็มีความรู้สึกอย่างนี้ แต่บางทีไม่สังเกตก็จะไม่รู้สึกได้ เห็นว่าลมที่เข้าไปนี้กลับออกมาอีก ลมที่ออกมานั้นแหละกลับเข้าไปใหม่อีก หาได้สูญหายไปไหนไม่ ลมเข้าลมออกก็อันเดียวกันนั่นแหละ ความรู้สึกอย่างนี้ก็เป็นวิปลาสอย่างหนึ่ง ที่อาศัยลมเข้าออกนั้น

วิปลาสที่อาศัยลมที่เกิดขึ้นนั้น คือ กำหนดอารมณ์เฉพาะปัจจุบัน เฉพาะสภาวะที่ปรากฏเฉพาะหน้านั้น ถ้าขณะใดที่จิตได้ตั้งอยู่ในอารมณ์ปัจจุบันแล้ว ขณะนั้น นิวรณ์ทั้ง ๕ ไม่มี

โอกาสที่จะเกิดขึ้นครอบงำจิตใจได้ เพราะนิวรณ์ทั้ง ๕ จะเกิดขึ้นย่ำยีจิตใจได้ ต้องอาศัยอดีตและอนาคตอารมณ์

เมื่อนิวรณ์ไม่มีโอกาสที่จะเข้าได้แล้ว หรือไม่มีโอกาสที่จะเกิดมาปิดบังความจริง ในสภาวะที่เรากำหนดอยู่นั้น หรือที่กำลังเพ่งดูอยู่นั้น จิตก็จะเกิดเป็นสมาธิขึ้นในอารมณ์นั้น คือในอารมณ์ที่เราเพ่ง ทีนี้ปัญญาก็จะเกิดตามขึ้นมารู้รูปนามตามความจริงขึ้นในอารมณ์นั้น

อุปมาเหมือนน้ำที่กำลังกระเพื่อมอยู่ นิวรณ์ที่เข้ามาในจิตใจ เหมือนน้ำที่กำลังกระเพื่อม เห็นอะไรไม่ถนัด เดี๋ยวจิตแว่บไปทางโน้น ทางนี้ อารมณ์ที่เราเพ่งอยู่ก็เห็นไม่ถนัด เมื่อน้ำกระเพื่อมอยู่อย่างนั้น เราก้มดูเงาหน้าของเราย่อมไม่แลเห็น ทีนี้เมื่อน้ำนิ่งแล้วก็พอมองเห็นเงาหน้าของเราได้ถนัด ก็เหมือนกับปัญญา เมื่อสมาธิดีแล้ว ปัญญาก็ย่อมเกิด รู้สภาวะความจริงที่เราบอก หรือ อีกอย่างหนึ่งเหมือนน้ำที่มี

แหน ถ้าต้องการอยากจะดูว่าในน้ำนั้นมีอะไรบ้าง ก็ต้องอาศัยสติกับวิริยะ ซึ่งเป็นองค์สมาธินั้นช่วยกันแหน คือ นิวรณ์ ออกไปให้ห่าง แล้วจะมองเห็นว่า ในน้ำนั้นมีอะไรบ้าง? ปัญญาก็จะเกิดขึ้นมา

เพราะฉะนั้น ปัญญานี่ ก็ไม่ใช่ว่า จะเกิดขึ้นได้เองตามใจชอบ **ปัญญา** ต้องอาศัย **สมาธิ** เกิด**สมาธิ** ก็ต้องอาศัย **สติ, สติ** ก็ต้องอาศัย **วิริยะ และวิริยะ** ก็ต้องอาศัย**ศรัทธา**เกิด เพราะฉะนั้น **ศรัทธา** จึงนับว่า เป็นผู้นำกุศลขั้นต้นให้เกิดขึ้น

ฉะนั้น ก่อนที่เราจะเข้ากรรมฐาน เราก็ต้องได้กำลังศรัทธา เป็นครั้งแรก *ขั้นที่* ๒ เมื่อลงมือปฏิบัติต้องอาศัยความเพียรก่อน *ขั้นที่* ๓ ต้องมีสติตามระลึกรู้อารมณ์ *ขั้นที่* ๔ มีสมาธิ *ขั้นที่* ๕ ปัญญา แต่ว่าปัญญา คือวิปัสสนา ปัญญาจะเกิดขึ้นได้อย่างไร? จะขอยกไปอธิบายรวมกันเมื่อเวลาอธิบายอิริยาบถ

อิริยาบถ ๔ กับ สัมปชัญญะ ๗

ดิฉันจะอธิบายรวมกันไปในการเจริญสติปัฏฐานอิริยาบถปัพพะ กับ สัมปชัญญะปัพพะ

ในการกำหนดอิริยาบถ ๔ และสัมปชัญญะ ๗ นั้น เราจะต้องมีสติรู้ตัวเสมอ ในอิริยาบถใหญ่และอิริยาบถย่อย และต้องรู้ในขณะที่กำลังนั่ง, กำลังนอน, กำลังยืน, กำลังเดิน, กำลังก้ม, กำลังเงย, กำลังเหลียว, กำลังเหยียด, กำลังคู้, กำลังเคี้ยว, กำลังดื่ม, กำลังกลืน เหล่านี้ เพื่อให้ได้อารมณ์ปัจจุบัน

อารมณ์ปัจจุบัน เป็นของสำคัญมาก จับยากที่สุด เพราะสภาวะที่เกิดขึ้นแพล็บเดียวแล้วก็ดับหายไป ถ้าหากไม่เคยฝึกหัดจับแล้วบางทีตั้งหลายๆ วันก็จับไม่ได้

อุปมาเหมือนการไต่ลวด ลวดเส้นนิดเดียว ถ้าหากทีแรกขึ้นไปไต่อย่างนั้น ดูเหมือนเพียงว่าจะไปยืนอยู่บนลวดก็ไม่ได้เสียแล้ว ทีนี้เมื่อพยายามหัดเข้าก็ก้าวไปได้ แต่ตกอีก ก็ขึ้นไปไต่

ใหม่อีก เมื่อมีความชำนาญหัดบ่อยๆ จนรู้ท่ารู้ทางก็ไต่เดินไปได้ และถึงกับสามารถทำงานบนนั้นก็ได้ ทีนี้ เมื่อได้อารมณ์ปัจจุบันในอิริยาบถนั้นแล้ว นิวรณ์ก็ไม่สามารถเข้ามาปิดบังความจริงในอิริยาบถได้เหมือนกัน เมื่อนิวรณ์เข้าไม่ได้แล้ว จิตก็เป็นสมาธิในอิริยาบถอย่างนั้น

ทีนี้มีความเข้าใจในนามรูปที่เรียนมาแล้วว่าในอิริยาบถทั้งหลายนั้นเป็น **รูป** และที่รู้อิริยาบถนั้นเป็น **นาม**

เมื่อเรียนมาแล้ว สมาธิเรากำหนดลงไปจับอิริยาบถได้ชัดเจน ความรู้อิริยาบถนั้น ก็รู้ชัดเจนด้วยการกำหนดอย่างนี้ เมื่อนามรูปมีความรู้ในอิริยาบถเหล่านี้ก็เป็นปัจจัยขึ้นมา ในขณะที่กำหนดนั้น เช่น อิริยาบถนั่ง เป็นต้น ก็เกิดขึ้นมาในขณะนั้น รู้สึกขึ้นมาว่านั่ง นอน ยืน เดิน เหล่านี้ เป็นรูปธรรมทั้งนั้น ความรู้, กิริยาที่รู้-อิริยาบถเหล่านี้ เป็นนามธรรมคล้ายกับว่ารู้จักชื่อไว้ก่อนว่า คนนี้ชื่อนั้น คนนั้นชื่อนี้ พอ

เห็นหน้าปุ๊บ ชื่อของคนนั้นก็ขึ้นมาทันที ถ้าเราไม่เรียนรู้จักชื่อไว้ก่อนแล้ว เมื่อเวลากำหนดก็ไม่สามารถจะรู้ได้ว่าอะไร เป็นอะไร อันนั้นเป็นรูปหรือเป็นนามก็รู้ไม่ได้ เมื่อรู้ไม่ได้เช่นนี้แล้ว จะเป็นอะไรอีกเล่า วิปลาสก็ต้องขอยืมเอาเราเข้าไปใช้ เพราะไม่รู้ว่าเป็นใครที่ทำงาน ก็ต้องขอยืมเราเอาไปไว้ที่นั่น จะขับไล่เราออกจากหลุมไม่ได้ ทีนี้การเรียนรู้รูปนามนั้น ถ้ารู้จักคนนั้น ก็ไม่ใช่คนอื่น ไม่ใช่เรา และเราก็ออกไปจากที่นั่น

เมื่อรู้ว่า อิริยาบถทั้งหลาย เหล่านั้น เป็นรูปทั้งนั้น ความรู้อิริยาบถเหล่านั้นเป็นนาม หาได้มีตัวตนสัตว์บุคคล หรือหญิงชายคนใดคนหนึ่งที่มาเป็นคนนั่ง หรือมาเป็นคนนอนในอิริยาบถนั้นไม่ ที่มีอยู่จริงนั้นก็มีอยู่แต่นามรูป ๒ อย่างเท่านั้น แต่การที่จะรู้นามรูปอย่างที่ว่านี้ต้องรู้ในขณะที่กำลังนั่ง และที่ตัวกำลังเพ่งอาการที่นั่งอยู่นั้นด้วย ไม่ใช่ว่านึกเอาว่า "รู้ว่านั่ง"

ต้องรู้ในขณะกำลังเพ่งดูอยู่ และขณะที่อิริยาบถนั้นกำลังปรากฏอยู่ด้วย ไม่ใช่ว่ารู้ก่อนหน้าอารมณ์นั้น หรือรู้ทีหลังเมื่ออารมณ์นั้นหมดไปแล้ว อันนี้ก็ยังใช้ไม่ได้ ความรู้เรื่องนามรูปที่เป็นอารมณ์ปัจจุบันนี้ ต้องรู้เป็นประจักษ์ได้ ไม่ใช่เป็นอนุมานเอา

ความรู้ในลมหายใจ ก็เป็นทำนองเดียวกันเหมือนกับเมื่อเพ่งลมหายใจหนักขึ้นๆ ก็จะได้ความรู้ว่าเป็นรูปนามเหมือนกัน ในขณะที่หายใจตามที่ดิฉันเรียนแล้วว่า จะอธิบายรวมกันไปในความรู้ที่เกิดขึ้นตามกรรมฐาน

เมื่อเพ่งนามรูปตามอิริยาบถ นามรูปก็มีมากขึ้นในตอนนี้ วิปลาสจะรู้สึกขึ้นในอารมณ์และอิริยาบถที่ว่าเราหายใจ หรือรู้สึกว่าเรากำลังนั่ง นอน ยืน เดินไม่ได้ วิปลาสก็จะหมดไป เพราะอะไร? เพราะเหตุความรู้สึกว่า เป็นนามเป็นรูปในการนั่ง นอน ยืน เดิน หรือในการหายใจ ความรู้สึกอันนี้แหละที่จะมาขับไล่ความรู้สึกที่เรา **มีตัวตน** ให้ออกไปจากนั้น

ความรู้สึกอย่างนี้ ในวิปัสสนาญาณเรียกว่า **"นามรูปปริจเฉทญาณ"** สักกายทิฏฐิความเห็นผิดว่ารูปนามขันธ์ ๕ ว่าเป็นเรา ที่พูดกันมาแล้ว ก็หมดไปในความรู้สึกตรงนี้ เมื่อญาณปัญญาเกิด ความรู้สึกว่าเป็นนามรูปขึ้นมาไม่ใช่เรา

เมื่อเราได้อารมณ์ดังนี้แล้ว ผู้ปฏิบัติก็ยังคงกำหนดนามรูป หนักขึ้น ก็ยิ่งมีสติสัมปชัญญะรู้ยิ่งขึ้นอีกว่า นามรูปทั้งสองที่เกิดขึ้นนั้น ก็โดยอาศัยซึ่งกันและกันเช่นนี้ อิริยาบถต่างๆ จะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยนาม คือจิตที่คิดอยากจะนั่งอยากจะนอน อยากจะยืน อยากจะเดิน ดังนี้แล้ว รูปนั่ง รูปนอน รูปยืน รูปเดิน จึงเกิดขึ้น ถ้าปราศจากนามแล้ว รูปเหล่านั้น ก็หาปรากฏเกิดขึ้นได้ไม่ ส่วนลมหายใจก็เหมือนกัน ความเย็นและความร้อนที่ปรากฏขึ้นได้ ก็ต้องอาศัยกายวิญญาณ, ผัสสะ, เวทนา, สัญญา เป็นต้น ซึ่งเป็นนามธรรมเกิดขึ้น แล้วจึงปรากฏได้ ถ้ามิฉะนั้น

ความเย็น และความร้อนก็จะปรากฏไม่ได้ และรูปนามทั้งสองนี้เกิดขึ้นเพราะกิเลส คืออวิชชา, ตัณหา นั่นเอง

ความรู้อย่างนี้ เรียกว่า **"ปัจจยปริคคหญาณ"** เป็นญาณขั้นที่ ๒ ของวิปัสสนาญาณ เมื่อญาณนี้ปรากฏขึ้นในขณะเพ่งนามรูปนั้น จนรู้ว่านามรูปอาศัยปัจจัยซึ่งกันและกันเกิดขึ้น นามก็อาศัยรูป และรูปก็อาศัยนาม

ความรู้สึกว่า นามรูปนี้เกิดขึ้นด้วยอำนาจของพระผู้เป็นเจ้า หรือพระอินทร์, พระพรหม เป็นคนสร้างสัตว์โลกขึ้นมา ถ้ามีความรู้สึกอย่างนี้แล้ว หรือญาณนี้เกิดขึ้น ความรู้สึกนี้จะหายไปทันที

เพราะว่า เข้าไปเพ่งจนเห็นแล้วว่าธรรมชาตินั้น เกิดขึ้นด้วยปัจจัยอย่างนั้น เพราะฉะนั้น ความรู้สึกว่า พระอินทร์, พระพรหม หรือพระผู้เป็นเจ้าสร้างขึ้น ก็ย่อมหมดไป

ผู้ปฏิบัติก็ยิ่งจะต้องหยั่งกำหนดอารมณ์

นั้นได้มากขึ้น ความรู้ก็จะชัดขึ้น แต่ตอนนี้ผู้ทำความเพียร จะต้องระวังในการที่จะใช้อิริยาบถให้มากสักหน่อย คือก่อนที่จะใช้อิริยาบถ นั่ง นอน ยืน เดิน หรือหยิบจับอะไรก็ตาม ตลอดจนกระทั่งถ่ายอุจจาระ ปัสสาวะเหล่านี้ทั้งหมดต้องใช้อิริยาบถตามความจำเป็น ถ้าไม่จำเป็นแล้วห้ามไม่ให้ใช้เป็นอันขาด คือ จะต้องระวัง อย่าให้ทำไปเพียงเพราะอยากทำจึงทำ เช่นนึกหาเหตุผลอะไรไม่ได้ เมื่ออยากจะนั่งก็นั่ง เมื่ออยากจะนอนก็นอน, อยากจะเดินก็เดิน อะไรเหล่านี้ เป็นต้น ไม่ได้กำหนดรู้เหตุผลตามความเป็นจริง ซึ่งความจริงมีเหตุผลอยู่ แต่ไม่รู้ หรือบางทีไม่เอาเหตุผล นึกอยากทำก็ทำไป ถ้าเป็นอย่างนั้นแล้ว ปัญญาก็ไม่สามารถจะได้เหตุผลความจริงของสภาวธรรม ซึ่งเกิดจากอิริยาบถ

ทีนี้ ถ้าหากว่า เรากำหนดเหตุผลว่า เราจะนั่งเพราะเหตุอะไร? มีเหตุเพราะอะไร เราจึงนั่ง มีเหตุอะไร เราจึงนอน มีเหตุอะไร จึงเดิน

เรากินข้าวเพราะเหตุอะไร เราถ่ายอุจจาระปัสสาวะ เพราะเหตุผลอะไร เรายกมือขึ้นเพราะเหตุผลอะไร? ถ้าเราพยายามกำหนดอยู่อย่างนี้แล้ว ก็จะได้ความจริงว่าการที่เรานั่ง, เรานอน, เรายืน, เราเดิน ต้องเปลี่ยนอิริยาบถความจริงนั้น เป็นทุกข์ ทุกข์นั้นแหละบังคับให้เราเปลี่ยน แต่เราไม่ได้หาเหตุผล คือเข้าใจผิดคิดว่า เราอยากเปลี่ยน แต่ที่จริง เราอยากเปลี่ยนก็มี ความจริงยังไม่ใช่ความทุกข์ใช้ให้เปลี่ยนแต่กลุ้มใจนึกอยากจะเดินก็เดิน นึกอยากจะนอนก็นอน อันนี้ก็ไม่มีเหตุผลเหมือนกัน

คราวนี้ เมื่อเราทำด้วยความอยาก ความอยากนั้นเป็นกิเลสตัณหาอันหนึ่ง ที่ทำให้เกิดมานะและทิฏฐิขึ้นในอารมณ์นั้นว่า อารมณ์ที่เกิดขึ้นนี้ เพราะเราทำให้เกิดขึ้น จึงเกิดขึ้นอารมณ์นั้นก็อยู่ในอำนาจของเรา เราสามารถจะบังคับให้นั่งอยู่กี่ชั่วโมงก็ได้ จะให้นั่งอยู่ ๓ ชั่วโมง หรือ ๘ ชั่วโมง ก็บังคับได้ เมื่อความ

รู้สึกอย่างนี้เกิดขึ้นในอิริยาบถนั้นแล้ว คำว่า "อนัตตา" จะไม่ปรากฏเลย เพราะตามธรรมดาหลักของอนัตตา ถึงแม้ไม่อยากทำก็ต้องทำ มีเหตุผลอย่างนี้ ไม่ใช่ว่าอยากทำก็ทำ ไม่อยากทำก็ไม่ทำ อย่างนี้แล้ว อนัตตาปรากฏไม่ได้

เมื่อทำความรู้สึกตัว กำหนดอารมณ์ติดต่อกันอยู่เสมอแล้ว เหตุผลจะต้องปรากฏอย่างนั้นแน่นอน คือ เมื่อนั่งเมื่อย จึงต้องเดิน ทีนี้เมื่อเดินแล้ว ทำไมเลิกเดินเสียเล่า เพราะว่าเดินเมื่อย จึงต้องเลิกเดิน เพราะเห็นทุกข์ในอิริยาบถเดิน นี่แหละ พอกำหนดอิริยาบถใหม่ๆ ทีแรกๆ ก็จะเห็นทุกข์ในอิริยาบถนั้นๆ ก่อนในวิสุทธิมรรคอรรถกถา ท่านกล่าวว่า "สัตว์ทั้งหลายที่มองไม่เห็นทุกข์ เพราะอิริยาบถทั้งหลายปิดบังอยู่ และไม่ได้พิจารณาดูอิริยาบถนั้น"

เพราะฉะนั้น ความสุขของวิปลาสจึงสำคัญผิดขึ้นในอิริยาบถ เช่นนี้แหละ เมื่อนั่งเมื่อย ก็รู้แล้วว่าอิริยาบถนั่งเมื่อย เป็นทุกข์

ทุกขเวทนาเกิดขึ้นแล้ว แต่ยังไม่รู้ในอิริยาบถเดินว่า เป็นทุกข์เหมือนกัน เพราะตอนนั้น ผู้ปฏิบัติยังอ่อนอยู่ ไม่สามารถจะรู้ได้ เพราะรู้แต่ทุกขเวทนาก่อน ที่เกิดขึ้นในอิริยาบถเก่า เพราะถ้าทุกข์เกิดขึ้นแล้ว ก็จะสำคัญว่า เป็นทุกข์ในที่นั้น จะสำคัญว่า สุขไม่ได้แล้ว แต่อิริยาบถใหม่ยังมีความต้องการอยู่ ก็กำหนดไปอีก เช่น เมื่อนั่งเมื่อยแล้ว ก็สำคัญว่าอิริยาบถนอน เป็นสุข ท่านจึงให้กำหนดอีกว่า เพราะความเข้าใจผิดที่ว่า ในอิริยาบถนอนนั้นเป็นสุขว่า จริงหรือไม่จริงว่า เป็นสุขไหม?

ครั้นตามดูแล้ว ประเดี๋ยวอิริยาบถนอนก็เป็นทุกข์อีก เมื่อเห็นว่า อิริยาบถนอนเป็นทุกข์แล้ว ตัณหาและทิฏฐิเข้าอาศัยในอิริยาบถนั้นไม่ได้ ก็จะไปอาศัยในอิริยาบถอื่นอีก อาศัยเป็นอยู่อย่างนี้ จนกระทั่งตามกำหนดไปๆ จนแลเห็นว่า

โดยความจริงแล้ว อิริยาบถนอนก็ไม่ใช่ว่าเป็นสุขหรอก มันแก้ทุกข์เท่านั้นเอง

คราวนี้ ปัญญา ก็จะเกิดรู้ทุกข์ขึ้นมาในอิริยาบถใหม่ เรียกว่า **สังขารทุกข์**

ทีแรกถึง ทุกขเวทนา ก่อน ก็รู้ขึ้นมาว่า การนั่ง การนอน การยืน การเดิน สำคัญว่าเป็นทุกข์ เมื่อนั่งเป็นทุกข์แล้ว ก็สำคัญว่า นอน หรือ ยืน หรือเดิน เป็นสุข นี่ไม่เป็นความจริงเสียแล้ว ก็เกิดความรู้สึกขึ้นมาว่า เราจะต้องนั่ง หรือจะต้องนอน รู้สึกเป็นทุกข์แล้ว ในการที่จะต้องนั่ง ในการที่จะต้องเปลี่ยนอิริยาบถ ความรู้สึกเป็นทุกข์ขึ้นมาว่า จะต้องเปลี่ยนอิริยาบถใหม่แล้ว แต่ก่อนนี้สำคัญว่า การนอนสบาย ตอนนี้ไม่มีความรู้สึกอย่างนั้นเสียแล้ว รู้สึกว่าจะต้องนอน นอนแล้วก็จะต้องเกิดทุกข์อีก นั่นเอง คล้ายคนเจ็บที่จะต้องกินยา ก่อนเปลี่ยนอิริยาบถใหม่ จึงเหมือนกับคนที่กินยา ต้องฝืนใจกินในระหว่างเจ็บนั้น

เพราะฉะนั้น ในระหว่างที่ฝืนใจกินยานั้น ไม่ได้รู้สึกเลยว่า ขณะกินยานั้นเป็นความสุข

คราวนี้ การเปลี่ยนอิริยาบถใหม่ที่เห็นว่าเป็นสุขนั้น ก็หายไป กลับเห็นว่า อิริยาบถใหม่ก็เป็นทุกข์เหมือนกัน ต้องฝืนใจเปลี่ยนอิริยาบถเพื่อจะแก้ทุกข์ที่มีมากให้น้อยลง เมื่อกำหนดอย่างนี้แล้ว ก็รู้สึกเป็นทุกข์ไปทั้งหมดเลย

ทีนี้ เมื่อกำหนดการรับประทานอาหาร ก็ต้องรู้อีกว่า การกินอาหารนี้ กินเพื่ออะไร? ถ้าหากเข้าใจว่า ถ้าได้กินอาหารเช่นนี้ ไม่รู้สึกแล้วว่า การกินนั้นเป็นสุข รู้สึกว่า การกินนี้ เป็นการแก้ทุกข์นั่นเอง ถ้าไม่กินแล้วก็ยิ่งจะเป็นทุกข์ใหญ่ เพราะฉะนั้น ถ้าไม่กินเสียได้จึงจะเป็นสุข กลับเห็นอย่างนี้

ความเห็นเช่นนี้จะเกิดขึ้นตลอดไปในการงานทั้งหมด จนกระทั่ง การถ่ายอุจจาระ ปัสสาวะ ทำไมจึงต้องทำอย่างนั้น

เมื่อหาเหตุผลอย่างนี้แล้ว ก็จะได้คำตอบเป็นอย่างเดียวกันทั้งหมดเลย แล้วประกาศความจริงออกมาว่า เพราะ**ทุกข์** เท่านั้น นอกจาก

ทุกข์แล้ว จึงไม่มีอะไรเกิดขึ้นแล้ว มีแต่ทุกข์เท่านั้นเองตั้งอยู่ มีแต่ทุกข์เท่านั้นเองดับไป จะรู้สึกขึ้นมาอย่างนี้ ตลอดจนกระทั่งลมหายใจก็เหมือนกัน ทีแรกเข้าใจว่า ลมหายใจเป็นสุขดี ตอนหลังมาเห็นว่า ลมหายใจนี้ ก็สำหรับแก้ไขเปลี่ยนแปลงร่างกาย ถ้าหายใจเข้า แล้วไม่ออกก็เป็นทุกข์ หรือหายใจออก แล้วไม่หายใจเข้า ก็เป็นทุกข์ ก็จะรู้สึกขึ้นมาว่า ที่ต้องหายใจเข้า-ออกนี้ เราต้องแก้ทุกข์อยู่ทุกลมหายใจเข้าออกทีเดียว เมื่อรู้สึกอย่างนี้ก็ไม่เชื่อใจในสังขารเสียแล้ว จะรู้สึกเบื่อหน่าย นิพพิทาญาณ คือ ความเบื่อหน่ายเป็นทุกข์ก็เกิดขึ้น ไม่ใช่ว่าเบื่อหน่ายในสิ่งอะไร หรือประสบการณ์ที่ไม่ชอบอย่างนั้น, ไม่ชอบอย่างนี้, เป็นคนละอย่างกัน

ผู้ปฏิบัติต้องระวังว่า กิเลสจะอาศัยอารมณ์นี้ คือ โทสกิเลสจะอาศัยเกิดขึ้นได้ในอารมณ์นี้ เพราะเป็นอารมณ์ที่โทสะกิเลสชอบ ถ้าไม่เข้าใจแล้วโทสะจะเกิดขึ้น เป็นธรรมดาที่จะต้องเกิด

เหมือนกัน เพราะตอนแรกๆ ไปพบเข้า ก็ไม่อยากเห็น ไม่อยากดู และรู้สึกรำคาญเหลือเกิน เห็นอะไรเป็นทุกข์ไปหมด แล้วโทสะก็เกิดขึ้นได้ แต่ราคะเกิดขึ้นไม่ได้ ราคะนั้นต้องเข้าอาศัยในสมาธิได้ เช่น ระหว่างกำหนดอารมณ์อยู่นั้น สมาธิเข้า จิตใจก็จะสงบเยือกเย็น อันนี้โทสะเข้าไม่ได้ แต่ราคะเข้าได้

พอถึงอารมณ์ของปัญญาแล้ว ราคะเข้าไม่ได้ แต่โทสะเข้าได้ การที่จะให้จิตเป็นไปในมัชฌิมาปฏิปทา ไม่ใช่ของง่ายเหมือนกัน จะต้องอาศัยการศึกษาเข้าใจ เมื่อเป็นดังนี้แล้ว ทำไมจึงจะขับไล่โทสกิเลสออกได้ ความรู้สึกรำคาญอะไรต่อมิอะไรนั้นในที่นั้น รำคาญเป็นที่สุดเลย เห็นอะไรเป็นทุกข์ไปเสียหมด อะไรที่จะเป็นที่น่ายินดีเข้าไม่ได้แล้ว แต่ก็ไม่ชอบเห็น ก็เที่ยวไล่หาเหตุผลว่า ทุกข์อย่างนี้ เกิดจากอะไร? มีมาจากอะไร? ไล่ไปไล่มา ก็เห็นว่า **เบญจขันธ์** นี่เอง นามรูปนี่เอง ทุกข์เหล่านี้ จึงเกิดขึ้นตาม ถ้า

หากนามรูปไม่มีแล้ว ทุกข์เหล่านี้จะมีมาแต่ไหน

นามรูปนี้มาจากไหนเล่า? ใครเป็นผู้สร้างนามรูปขึ้นมา เมื่อไล่หาเหตุอย่างนี้ ก็เกิดปัญญารู้ว่า **นามรูปนี้มาจากกิเลส** กิเลสเป็นผู้สร้างนามรูปนี้ขึ้น ฉะนั้น ถ้าไม่มีกิเลสแล้วนามรูปนี้ก็จะไม่มีนามรูปนี้ จึงมาจากกิเลสนั่นเอง

เพราะฉะนั้น เราจะขับไล่กิเลสอย่างไรให้ออกไปได้ เมื่อเกิดปัญญารู้ขึ้นมาเช่นนี้ โทสกิเลสที่เข้าอาศัยอารมณ์นั้นก็จะห่างออกไป จิตก็จะมัธยัสถ์อยู่ในอุเบกขาได้ แต่ก็รู้สึกเบื่อหน่ายในทุกข์นั้น ระบายออกมาจากใจว่า แหม! สังขารทั้งหลาย นามรูปหรือเบญจขันธ์นี้เป็นทุกข์จริงหนอ สมดังที่พระพุทธองค์ตรัสว่า

สงฺขิตฺเตน ปญฺจุปาทานกฺขนฺธา ทุกฺขา เบญจขันธ์นี้แหละเป็นทุกข์ ถ้าหากว่า ในที่ใดยังมีเบญจขันธ์อยู่ในภูมิใด จะชื่อว่า ที่นั่นเป็นสุขไม่ได้ ถ้าที่ใดไม่มีเบญจขันธ์แล้ว หรือถ้าไม่ทำให้เบญจขันธ์นี้เกิดขึ้นได้เมื่อไร เมื่อนั้นพ้นทุกข์

การไม่อยากมีเบญจขันธ์ ไม่อยากได้เบญจขันธ์ จึงเกิดขึ้นตอนนี้ และพระนิพพานจึงมีประโยชน์

ตามธรรมดา พระนิพพานไม่มีประโยชน์ เพราะยังไม่แลเห็น ยังไม่อยากได้ ฉันทะที่เป็นอิทธิบาทยังไม่เกิด เพราะถ้าเกิดอย่างนั้นแล้วต้องเสียสละ แต่ยังไม่รู้ว่า อะไรเป็นนิพพาน แต่มองเห็นประโยชน์ว่าในที่ที่ไม่มีเบญจขันธ์ หรือในที่ที่ดับเสียซึ่งเบญจขันธ์ เป็นสุข ได้ชื่อว่าจิตหยั่งแล้วซึ่งพระนิพพาน

ท่านอุปมาว่า คนที่จะไปนิพพานได้ เหมือนคนที่ไฟไหม้อยู่บนศีรษะ คือ เห็นทุกข์เหมือนไฟที่กำลังไหม้อยู่บนศีรษะ ไม่ว่า สิ่งอะไรๆ ไม่อยากได้แล้วในขณะนั้น ไม่เอาอะไรมาให้แม้เพชรเม็ดโตสักเท่าลูกหมาก หรือ ๓๕ กาหรัดก็ตาม หรือจะเอาทองมาให้สักเท่าลูกฟัก, เอาเงินทองทรัพย์สมบัติ ตึกราม บ้านช่อง เรือกสวน ไร่นา อยากได้อะไรให้เลือกเอา หรือจะเอาทั้งหมดก็ได้ แต่คนที่ไฟไหม้ศีรษะอย่างนั้น ไม่เอาอะไรแล้ว

นอกจากจะให้ไฟนั้นดับไป ตอนนี้ กิเลสตัณหาในอารมณ์นั้นมันจับไม่ติดแล้ว ไม่ต้องการอะไรทั้งหมด ต้องการแต่เพียงว่า อยากให้ไฟบนศีรษะมันดับไปอย่างเดียว อย่าว่าแต่เพียงจะไม่อยากได้ของที่ใครๆ นำมาให้เลย ถึงแม้ตนจะต้องเสียสละ ขายบ้าน ขายเรือน ตึกรามอะไรก็ยอม ขอเพียงให้ไฟบนศีรษะดับไปเท่านั้น เป็นพอ

ความรู้สึกเห็นทุกข์อย่างนี้ เสียสละในอารมณ์ของกามกิเลสทั้งหลายได้อย่างนี้ เราจะได้เคยพบเห็นหรือยัง ความรู้สึกอย่างนี้ จะมีให้พบได้ก็แต่ในขณะเจริญวิปัสสนาเท่านั้น หนทางนี้ท่านบอกว่า

สพฺเพ สงฺขารา ทุกฺขา ยทา ปญฺญาย ปสฺสติ อถ นิพฺพินฺทติ ทุกฺเข เอสมคฺโค วิสุทฺธิยา

ผู้ใดพิจารณาเห็นด้วยปัญญาว่า สังขารทั้งหลายเป็นทุกข์ทั้งนั้นแหละ ย่อมเกิดความเบื่อหน่ายในสังขาร อันนี้แหละ เป็นหนทางที่จะ

เข้าถึงความบริสุทธิ์ได้ ท่านตรัสไว้อย่างนี้

ผู้ปฏิบัติถึงตอนนี้แหละ ที่เรียกว่า **นิพพทาญาณ** เกิดความเบื่อหน่ายในสังขารอย่างนี้ ไม่ใช่เบื่อหน่ายในสิ่งที่ไม่ชอบใจอะไรอย่างนั้น ถึงตอนนี้ก็ยังกำหนดอารมณ์นั้นอยู่ เมื่อกำหนดติดต่อกันมากขึ้นทุกทีๆ เมื่อเป็นเช่นนี้ ความอยากพ้นก็เกิดขึ้นที่เรียกว่า**มุญจิตุกมฺมยตา-ญาณ** เป็นวิปปัสสนาญาณขั้นหนึ่ง ที่มีญาณปัญญาแก่กล้าขึ้น

เมื่อเกิดความรู้สึก อยากพ้นจากสังขารแล้ว ปฏิสังขาญาณ คือ ญาณที่จะให้พ้นจากนามรูปก็จะเกิดขึ้น

ปฏิสังขาญาณนี้ แปลว่า ญาณที่จะพ้นจากนามรูป ทีนี้การจะพ้นจากนามรูปได้ ก็ต้องไม่ให้มีกิเลส เพราะกิเลสนี้สร้างนามรูปขึ้น

ทำอย่างไร จึงจะไม่ให้มีกิเลสอีก ก็ปฏิบัติอันนี้แหละ ที่จะไม่ทำให้กิเลสเกิดขึ้นได้ ด้วยอารมณ์อะไรเล่า ที่จะชำระกิเลสให้หมดได้ คือ

อนิจจัง, ทุกขัง, อนัตตา อันหนึ่งอันใดใช้ได้ทั้ง ๓ แล้วแต่ผู้ปฏิบัติตามอัชฌาสัย จะปรากฏอารมณ์อันใดชัดเจนเพียงอย่างเดียวก็ชำระกิเลสได้ เห็นนามรูปไม่เที่ยง เป็นทุกข์ หรือเห็นอนัตตาว่าไม่มีสาระ ไม่อยู่ในอำนาจของใคร ก็ชำระกิเลสได้เหมือนกัน

เมื่อเป็นเช่นนี้ ก็ต้องกำหนดตั้งอยู่ในอารมณ์อันใด ที่จะเป็นอนิจจัง หรือทุกขัง หรืออนัตตา อันใดอันหนึ่งก็แล้วแต่ เมื่อกำหนดอยู่ก็เล็งเห็นชัด ความเบื่อหน่ายก็หนักขึ้นทุกทีในการเห็น, ในการได้ยิน, เบื่อหน่ายมากขึ้น ตัวอนุสัยกิเลส ก็สำรอกออกทุกที คงมีเบญจขันธ์เป็นอารมณ์อยู่ หรือลักษณะของเบญจขันธ์นั้นเป็นอารมณ์อยู่

ตอนนี้ สังขารุเบกขาญาณปรากฏขึ้น เพราะไม่ดิ้นรนแล้ว ไม่เกลียด, ไม่ชอบ อินทรีย์ทั้ง ๕ คือ ศรัทธา, วิริยะ, สติ, สมาธิ, ปัญญา ต้องเสมอกัน คือ ตัวศรัทธามากไปหน่อยหนึ่ง

ก็จะเป็นปัจจัยแก่ราคะ ถ้าวิริยะมากไปหน่อยหนึ่ง ก็ทำให้ฟุ้ง คือเกินกำลังไปเหมือนกัน ความเพียรประคองมาก ก็จะรู้สึกอึดอัด สมาธิมากไป ก็ชักเกียจคร้าน สบายไม่อยากจะกำหนดอะไร ขวนขวายอะไรก็ไม่เอาเสียแล้ว โอภาส รัศมี แสงสีต่างๆ ก็ปรากฏขึ้นทำให้เกิดความยินดี

อันนี้ก็ไม่ดีเหมือนกัน คือ วิจารหาเหตุผล นั่นเป็นอย่างไร? นี่เป็นอย่างไร? **จินตาญาณ** ต่างๆ ก็เข้ามา ทำให้ภาวนาญาณเสียไป ความที่เรียกว่าอารมณ์ไว เช่นนี้ ต้องอาศัยอาจารย์ที่รู้ว่า เวลานี้มีอินทรีย์อะไรมาก คนที่เคยผ่านมาแล้วรู้ ก็ต้องพยายามแก้ไขให้อินทรีย์เหล่านั้นเสมอกันให้ได้

เมื่อปรับระดับของอินทรีย์ไว้ดีแล้ว จิตใจก็เป็นกลางในความยินดี ยินร้าย เฉยอยู่ ความเบื่อหน่ายมีอย่างไร การเห็นรูปนามที่เกิดขึ้นดับไปตามอารมณ์และอิริยาบถยังปรากฏอยู่เสมอ เป็นเรา เป็นตัวของเรา หรือความยินดีที่เห็นว่า

สวยงามนั้นไม่มีอีกแล้ว ตัณหาและทิฏฐิทั้งสองเข้าอาศัยไม่ได้แล้ว

เมื่อเข้าอาศัยไม่ได้แล้ว ก็มีแต่การเกิดขึ้นและดับไป ปัญญาก็เข้าถึงความรู้สึกว่า **ยงฺกิญฺจิ สมุทยธมฺมํ สพฺพนฺตํ นิโรธธมฺมํ** "สิ่งใดที่เกิดขึ้นแล้ว สิ่งนั้นต้องมีการดับไปเป็นธรรมดา"

การเกิดดับนี้ มีปรากฏกับสภาพจิตใจของตนแล้ว หรือปรากฏทั้งกายและใจ แล้วในเวลาที่กำหนดนั้น ความเกิดดับก็แสดงแม้แต่อารมณ์เดียว ไม่ต้องเปลี่ยนอารมณ์ตอนแรกทีเดียว จะต้องเห็นได้ด้วยการเปลี่ยนอารมณ์ก่อน การนั่ง นอน ยืน เดิน จะต้องเปลี่ยนก่อน นั่งแล้วนอนดับไป ยืนแล้วนั่งดับไป เดินแล้วยืนดับไป อันนี้ยังเป็นขั้นหยาบ ยังไม่ถึงขั้นวิปัสสนาญาณ เมื่อเห็นอย่างนี้ ดับไปๆ แล้ว นามรูปที่กำหนดก็เห็นเป็นคนละอันๆ นามรูปที่นั่ง, นามรูปที่นอน, นามรูปที่ยืน, นามรูปที่เดิน คนละอัน แม้แต่ลมหายใจเข้า ลมหายใจออก ก็คนละอัน

เมื่อสภาวะปรากฏอย่างนี้แล้ว อนัตตาก็ปรากฏความไม่ใช่ตัว ไม่ใช่ตน จึงเกิดขึ้น เพราะว่าแยกกระจายสภาวะออกไปแล้ว จากกลุ่มก้อน ที่ฆนสัญญาปิดบังไว้

อุปมาเหมือนเมื่อกำหนดนามรูป แต่ละอย่างๆ เห็นว่า นามรูป เป็นคนละอันกัน นามรูปที่นั่งหมดไปไม่เหลือมาถึงที่นอน นามรูปที่นอนไม่เหลือมาถึงที่นั่ง เกิดที่ไหนก็ดับที่นั่น เมื่อเห็นอย่างนี้แล้ว นามรูปก็เป็นคนละอัน เหมือนผ้าผืนหนึ่ง ถ้าหากเส้นด้ายยังรวมกันอยู่ ก็สำคัญว่าเป็นผ้า ความยินดียินร้าย ก็เกิดขึ้นในผ้านั้น ถ้าเอาผ้ามาชักด้ายรื้อออกทีละเส้นๆ กระจายออกให้หมด ความรู้สึกว่า ผ้านั้นหายไปเลยไม่มีแล้ว เพราะว่า กระจายออกไปหมดแล้ว ที่ว่า ผ้านั้นมีประโยชน์อะไรก็หมดไปด้วย

ฉะนั้น นามรูป จึงเป็นของสำคัญที่จะต้องกำหนดสำหรับทำวิปัสสนา ท่านจึงบอกว่า การที่ไม่เห็นอนัตตา เพราะฆนสัญญา คือ

ความเป็นกลุ่มก้อนของนามรูปปิดบังไว้ การที่ให้กำหนดนามรูปเป็นคนละอย่าง ตามสภาวะที่เกิดขึ้นคนละอย่าง การเห็นและการได้ยินมีลักษณะต่างๆ กันทั้งนั้น ถ้ากำหนดตรงสภาวะที่เกิดขึ้นนั้น

ความไม่เที่ยง อะไรปิดบัง สันตติความสืบต่อของนามรูปอย่างรวดเร็วนั่นแหละ ปิดบังไว้ เมื่อกำหนดรูปนามหนักเข้าในอารมณ์เดียวกันนั้น ยังไม่ทันเปลี่ยน เช่น ขณะที่ยืนอยู่ แต่ก่อนจะเห็นว่า **เรายืน** ยืนแล้ว เปลี่ยนท่าทางไป จึงดับ แต่ว่าตอนหลัง เมื่อกำหนดหนักขึ้นแล้ว ยืนนั้นเอง ไม่เที่ยง จะเห็นความดับในอาการ หรือในท่าทางที่ยืนอยู่, นั่งอยู่หรือเดินอยู่ในอารมณ์เดียวกันนั้น เพราะเหตุว่า ตามธรรมดาวิถีจิตที่เกิดขึ้นรับอารมณ์ไหน ก็ดับไปในอารมณ์นั้นไม่ได้เปลี่ยนไป และด้วยอำนาจความเพ่งของเรา ซึ่งอารมณ์เกิดรวดเร็ว เพราะไม่ได้เปลี่ยนอิริยาบถ ไม่ได้อาศัยกำหนดจับอิริยาบถเป็นเครื่องวัด ก็ไม่

สามารถจับได้ เพราะความเพ่งของเรายังน้อยอยู่ เมื่อเพ่งหนักๆ เข้าเพ่งเฉพาะปัจจุบัน เฉพาะที่กำลังยืน หรือนั่ง หรือนอน การเพ่งดูนี่เอง ความเร็วไม่สามารถจะปิดได้ ดูจนประจักษ์ เห็นหัวต่อหมุนเกิดขึ้นแล้วดับไป แล้วเกิดขึ้นใหม่ เกิดขึ้นแล้วดับไปๆ แล้วเกิดขึ้นใหม่ในจิตใจของเรา และในอารมณ์เป็นอย่างนั้น

ในระหว่างที่ยืนดูอยู่ จึงเห็นความเกิดขึ้นและความดับไป ญาณนี้เรียกว่า **อุทยัพพยญาณ** อันนี้เป็นวิปัสสนาขั้นต้น สำคัญที่สุดที่ผู้ปฏิบัติจะต้องได้ก่อนอื่น เพราะฉะนั้น จึงต้องใช้การระวัง การสังวรไม่ใช่น้อย แล้วแต่วาสนาบารมีของใคร ๗ วัน ๗ เดือน หรือ ๗ ปี บางคนมีบารมีมากๆ ก็อาจจะได้ใน ๗ วัน ก็มี เมื่อเพ่งไปๆ ตั้งแต่อุทยัพพยญาณ ก็เป็นตัววิปัสสนาแท้ทีเดียว อันนี้จัดเป็นตัวภาวนาที่แท้ ตอนที่เปลี่ยนอิริยาบถแล้วจึงเห็น ยังไม่เข้าถึงขั้นวิปัสสนาญาณที่แท้จริง ซึ่งเป็นอดีตมากไป

ทีนี้ เมื่อเข้าถึงวิปัสสนาญาณแล้ว ก็ดำเนินไปถึงที่สุดของสังขารุเบกขาญาณ อารมณ์เฉย และหน่ายในนามรูป แปลว่า นามรูปและสังขาร ทั้งหลายนี้เหมือนกัน เป็นของขอยืมเขามาใช้ ไม่มีการอาลัยแล้วในจิตใจ

อุปมาเหมือนเป็นของคนอื่น หรือเหมือนอย่างกับลูกคนอื่นเขาตาย ไม่ใช่ลูกเรา เราก็ไม่ร้องไห้ ทำไมเราจึงไม่ร้องไห้ เพราะว่าไม่ใช่ของเรา แต่พอลูกเราตายคนเดียว ก็ร้องไห้มิรู้จักหยุดจักหย่อน เพราะอะไร? เพราะเป็นของเรา

นามรูปนี้ก็เหมือนกัน การที่ถือว่า เป็นตัวตนเป็นของเรานั้น ไม่มีแล้ว เพราะเห็นชัดแล้วว่าทุกอย่างไม่มีเรา ไม่อยู่ในอำนาจของใคร ในสังขารทั้งหลาย ไม่กลัวในความแตกทำลายของสังขาร ทิ้งเสียแล้ว

ตอนนี้ ความตายไม่สู้กลัวสักเท่าไรแล้ว แต่กลัวความเกิดมากกว่า เพราะอะไร? เพราะเห็นแล้วว่าความเกิดนั้นนำมาซึ่งทุกข์ต่างๆ

ฉะนั้น อารมณ์ที่ดำเนินไป มันตรงกันข้ามกับหนทางที่จะไป จิตใจของเราที่จะดำเนินผ่านไปย่อมตรงกันข้าม

เมื่อถึงสังขารุเบกขาญาณแล้ว จิตก็กำหนดนามรูปอย่างนั้น โดยความเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา อันใดอันหนึ่งก็ตาม กำหนดไปจนเห็นนามรูปชัดเจน เป็นอุเบกขา ความยินดียินร้าย ไม่มี กิเลสเข้าอาศัยไม่ได้ทั้งสองอย่าง ทั้งราคะ และโทสะ ตัณหาและทิฏฐิก็เข้าไม่ได้แล้ว ตอนนี้จะเข้าถึงมรรคญาณ เวลากำหนดอยู่นั้น จิตก็จะตัดราคะ ขณะที่พิจารณาเห็นทุกข์ ระหว่างที่อยู่ในอิริยาบถใหญ่ หรือย่อยก็ตาม จิตจะจับอารมณ์นั้นทันที หยั่งลงสู่มโนทวาร หรือทางใจอย่างเดียว มโนทวาราวัชชนจิตเกิดขึ้นก่อน แล้วชวนะ ๗ ขณะ ก็เกิดขึ้น ในชวนะ ๗ ขณะนั้น

ชวนะดวงแรกเกิดขึ้น เรียกว่า บริกรรม คือ เอาความไม่เที่ยง หรือเป็นทุกข์ หรือเป็นอนัตตา

นั้นมาเป็นอารมณ์อยู่ คือ เข้าไปเกิดในเขตของมรรควิถีแล้ว และมีมรรคจิตเกิดในวิถีนั้นด้วย

ตามธรรมดา จิตกามาวจรต่างๆ และวิปัสสนาญาณก็ไม่เกิดในที่นั้นเลย ต้องเกิดตามลำพังของตัวที่ได้ปัจจัยไปจากวิปัสสนาเท่านั้น แต่เข้าไปเกิดที่นั่น ขณะแรกเรียกว่า **บริกรรม** ขณะที่ ๒ เกิดขึ้นอีก เรียกว่า **อุปจาร** คือใกล้เข้าไปที่จะถึงนิพพานแล้ว ขณะที่ ๓ เกิดขึ้น เรียกว่า **"อนุโลม"** หมายถึง อนุโลมที่จะให้จิตนั้นแจ้งอริยสัจ คือ ให้ถึงพระนิพพาน

พออนุโลมญาณเกิดขึ้นแล้ว อนุโลมก็ดับอารมณ์ที่เป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา อันเกิดจากสังขารที่เห็นว่าสังขารเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ดับไปพร้อมกับอารมณ์นั้น

พอดับไปแล้ว ต่อไปเกิดอีกขณะหนึ่ง เรียกว่า **"โคตรภูญาณ"** มีนิพพานเป็นอารมณ์ เพราะว่าอนุโลมญาณดับ อารมณ์ที่เป็นอยู่อีก คือ สังขารทั้งหลายหายไปแล้ว ดับไม่ให้เกิดต่อไป

หยุดให้วาระหนึ่ง เพื่อให้จิตถึงนิพพาน รู้พระนิพพานมีจริง ที่ที่รูปนามไม่เกิดไม่ดับนั้น มีจริงให้รู้อย่างนี้ เรียกว่า "โคตรภูญาณ" ก็เกิดขึ้นขณะหนึ่ง มีนิพพาน เป็นอารมณ์ แต่ยังทำลายอนุสัย คือทิฏฐิและวิจิกิจฉา ยังไม่ได้ ประหารไม่ได้ เพราะเหตุอะไร? เพราะเกิดขึ้นขณะแรกไม่มีกำลังพอ คล้ายกับเข้ามาในประตูขาหนึ่ง อีกขาหนึ่งยังอยู่ข้างนอก เพราะเกิดขึ้นขณะเดียว ยังทำอะไรที่จะประหารกิเลสไม่ได้

พอโคตรภูญาณดับ มรรคญาณก็เกิดขึ้น เรียกว่า **โสดาปัตติมรรค** อันนี้ จึงจะประหารอนุสัยกิเลส คือ ทิฏฐิและวิจิกิจฉาให้หมดลงได้ คล้ายกับพระเจ้าแผ่นดินที่ลงพระปรมาภิไธยในหนังสือที่เสนอขึ้นมาว่า จะให้ฆ่าใคร ประหารชีวิตใคร มรรคญาณ จึงประหารอนุสัยกิเลส และมีนิพพานเป็นอารมณ์ นิพพานที่จะเป็นอารมณ์ได้ ต้องปรากฏเมื่อจิตเกิดขึ้น ไม่ใช่เมื่อจิตดับ เมื่อมรรคจิตเกิดขึ้นได้รับนิพพานเป็น

อารมณ์ จึงปรากฏนิพพานขึ้น ผู้นั้นจึงรู้ว่า กิจของอริยสัจ ๔ ที่สมบูรณ์ชื่อว่า ผู้นั้นเห็นแล้วซึ่งอริยสัจ ๔ คือ ทุกข์ได้กำหนดรู้แล้ว สมุทัยได้ละแล้ว นิโรธได้แจ้งแล้ว และมรรคก็ได้เจริญแล้ว

ท่านที่เคารพ ดิฉันได้แสดงเรื่องของสติปัฏฐาน ๔ อันเป็นกุศลที่จะมีได้เฉพาะในพุทธศาสนานี้เท่านั้น และการเจริญสติปัฏฐานที่เป็นปุพพภาคมรรค จนถึงเข้าไปแจ้งในอริยสัจ ๔ โดยตลอด แต่การที่ท่านจะเข้าถึงได้นั้น ต้องเข้าถึงด้วยการปฏิบัติ ไม่ใช่การฟังสติปัฏฐานหรือการฟังลำดับญาณแล้วก็จะบรรลุได้ การปฏิบัติในพุทธศาสนานั้น จะต้องเชื่อมโยงกันทั้งปริยัติ, ปฏิบัติ และปฏิเวธ นะคะ แต่ว่าที่แสดงให้ฟังในวันนี้ เป็นนัยปริยัติ จะได้เข้าใจการปฏิบัติในพุทธศาสนาว่า จะปฏิบัติอย่างไร จึงจะเข้าถึงนิพพานได้ นี่ก็เป็นเพียงแนวทางที่เรียนให้ทราบ เป็นสุตปัญญาเท่านั้น

เท่านี้พอนะคะ และก็ขอให้มีกำลังศรัทธา มีกำลังความเพียรไปเจริญสติปัฏฐานกัน เพื่อพิสูจน์อริยสัจ ๔ ดังที่พระพุทธองค์ทรงมีพระมหากรุณาคุณ

สวัสดีค่ะ

❖ ❖ ❖

พุทธวงศ์

(ตอนที่ ๘)

พระปิยทัสสี พระอัตถทัสสี พระธัมมทัสสี

โดย ***ดร.ช่วย กรรณวัฒน์***

❖ ❖ ❖

หลังจากศาสนาของพระสุชาตพุทธเจ้าแล้ว โลกว่างจากพุทธศาสนาเป็นระยะเวลานาน จนมาถึงวรกัป ซึ่งมีพระพุทธเจ้าอุบัติขึ้น ๓ พระองค์ คือ พระปิยทัสสี พระอัตถทัสสี และพระธัมมทัสสี กัปนี้อยู่ก่อนภัททกัปของเราเป็นเวลา ๑,๘๐๐ กัป นับว่าใกล้กับสมัยของเราเข้ามาแล้ว

พระปิยทัสสีพุทธเจ้า

พระปิยทัสสีประสูติที่กรุงสุธัญญะอันอุดม พระชนกชื่อ พระเจ้าสุทัตตะ และพระชนนีชื่อพระนางสุจันทา

เมื่อถึงวัยอันสมควร พระองค์ได้อภิเษกสมรสกับพระนางวิมลา และเมื่อพระราชโอรสพระนามว่า กัญจนาเวหะ ประสูติ พระองค์ทรงเห็นนิมิต ๔ และเสด็จออกมหาภิเนษกรมณ์ ด้วยยานคือ รถเทียมม้า บุรุษโกฏิหนึ่งบวชตามเสด็จ ขณะนั้น พระองค์มีพระชนมายุได้ ๑๐,๐๐๐ พรรษา

พระองค์ทรงบำเพ็ญเพียรอยู่ที่ใต้ต้นกุ่ม เป็นเวลา ๖ เดือน จึงบรรลุอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ

หลังจากตรัสรู้แล้ว พระปิยทัสสีได้เสด็จโดยทางอากาศ ไปลงที่อุสภวดีราชอุทยานใกล้กรุงอุสภวดี พระองค์ซึ่งห้อมล้อมด้วยภิกษุโกฏิหนึ่ง ซึ่งบวชตามเสด็จ ได้ทรง

ประกาศพระธรรมจักร์ ครั้งนั้น ธรรมาภิสมัยได้แก่สัตว์แสนโกฏิ (นับรวมมนุษย์และเทวดา คำว่า เทวดา รวมถึงพรหมด้วย ผู้ที่จะบรรลุมรรคผลต้องเป็นติเหตุกบุคคล)

สมัยนั้น ยังมียักษ์ตนหนึ่ง ชื่อว่าท้าวสุทัสสนเทวราช อยู่ในชั้นจาตุมหาราชิกา เป็นยักษ์มิจฉาทิฏฐิและมีฤทธิ์มาก ทุกปีมนุษย์ในชมพูทวีปจะต้องนำเครื่องสังเวยต่างๆ มาถวาย มิฉะนั้นจะอยู่ไม่เป็นสุข วันนั้นพระปิยทัสสีพุทธเจ้าได้ตรวจดูข่ายพระญาณแล้ว ตกลงพระทัยที่จะเสด็จไปโปรด พระองค์เสด็จไปแต่พระองค์เดียว และเข้าไปถึงวิมานของยักษ์ ขณะที่ยักษ์กำลังรื่นเริงอยู่กับงานสโมสรสันนิบาตข้างนอก เมื่อยักษ์กลับมาเห็นฉัพพรรณรังสีแผ่ซ่านออกมาจากวิมานของตน ก็แปลกใจ และเมื่อได้เห็นพระผู้มีพระภาคเจ้าประทับอยู่ ก็โกรธมาก จึงเข้าโจมตีทันที ด้วยไฟ น้ำ และฝนที่ตกมาเป็นอาวุธ แต่ไม่ได้ผล

อาวุธทั้งหลายที่ยักษ์ปล่อยออกมา กลายเป็นดอกไม้หล่นลงแทบเบื้องบาทของพระทศพล

ท้าวสุทัสสนเทวราช เห็นความอัศจรรย์นั้น ก็ยิ่งโกรธมากขึ้น จึงเอามือทั้งสองจับพระบาทของพระผู้มีพระภาคเจ้า หมายใจจะเหวี่ยงไปให้ถึงภูเขาขอบจักรวาล พระทศพลได้ใช้โอกาสนั้นบรรดาลให้ประชาชนทั้งหลายที่มาประชุมกันในวันนั้น เห็นไปว่ายักษ์กำลังนวดเฟ้นพระบาทของพระผู้มีพระภาคเจ้า ฝูงชนก็พากันประคองอัญชลีไว้เหนือเศียรเกล้าหมดทุกคน พระปิยทัสสี จึงได้ทำท้าวสุทัสสนเทวราชให้เป็นประมุข ทรงแสดงธรรมโปรด ครั้งนั้น เทวดาและมนุษย์เก้าหมื่นโกฏิบรรลุพระอรหัตผล นั่นเป็นอภิสมัยครั้งที่ ๒

อภิสมัยครั้งที่ ๓ ได้มีเมื่อพระปิยทัสสีพุทธเจ้าทรงฝึกพญาช้างชื่อ โทณมุขะ เรื่องมีว่า ในกุมุทธนคร มีพระรูปหนึ่ง ชื่อโสณเถระ

ได้ยุยงคบคิดกับปทุมราชกุมารเพื่อให้ปลงพระชนม์พระชนกของตน ส่วนท่านก็จะปลงพระชนม์พระปิยทัสสี ถ้าแผนการสำเร็จแล้วปทุมราชกุมารก็จะได้ขึ้นเป็นพระเจ้าแผ่นดินแทนพระราชบิดา และพระโสณเถระก็จะได้เป็นพระพุทธเจ้าแทนพระปิยทัสสี

พระโสณเถระ ได้สั่งให้ควาญช้างปล่อยพญาช้างโทณมุขะ เพื่อทำลายพระพุทธเจ้า โทณมุขะเป็นช้างพลายร่างใหญ่โตสมบูรณ์ด้วยลักษณะครบทุกอย่าง งามน่าดู เวลาเยื้องกรายเหมือนเมฆเดินได้ มีกำลัง ๗ ช้างสาร มีพิษทั้งตัว พอพญาช้างโทณมุขะหลุดไปเท่านั้น ก็วิ่งไปอย่างรวดเร็ว และทำลายทุกอย่างที่ขวางหน้า รวมทั้งช้าง ควาย ม้าชายหญิง เกวียน บานประตู และบ้านเรือนพญาช้างมุ่งตรงไปยังพระผู้มีพระภาคเจ้าปิยทัสสี พระองค์ทรงแผ่เมตตา และหยุด

พญาช้างไว้ได้ ได้ทรงสอนให้พญาช้างกำจัดความยินดีในการฆ่า ทุกคนรักชีวิต ใครๆ ในโลกย่อมไม่ปรารถนาความทุกข์ และแสวงหาความสุขด้วยกันทั้งนั้น ฉะนั้น จงละการเบียดเบียนเลิกคิดร้ายต่อผู้อื่น และเจริญแต่เมตตาและกรุณา จงเป็นช้างที่สงบและน่ารัก

พญาช้างได้สำนึก ในโอกาสนั้น พระปิยทัสสีพุทธเจ้าได้แสดงธรรมโปรดมหาชนที่มุงดูเหตุการณ์ที่น่าตื่นเต้นครั้งนี้ ธรรมาภิสมัยได้มีแก่สัตว์แปดหมื่นโกฏิ

พระปิยทัสสีพุทธเจ้าทรงมีสาวกสันนิบาต ๓ ครั้ง

ครั้งที่ ๑ ในสุมังคลนคร มีสหาย ๒ คน คือ สัพพทัสสิกุมาร ซึ่งเป็นราชโอรส และปาลิตะซึ่งเป็นบุตรปุโรหิต สองสหายได้ข่าวว่าพระปิยทัสสีพุทธเจ้าพร้อมด้วยพระสาวกจำนวนมากเสด็จมาถึงพระนคร ก็ออกไปรับเสด็จ ได้

ฟังพระธรรมเทศนา และได้ถวายมหาทาน ติดต่อกันเป็นเวลา ๗ วัน เมื่อพระศาสดาเสร็จภัตตกิจในวันที่ ๗ แล้ว ก็ได้แสดงธรรมเป็นการอนุโมทนาภัตทานนั้น สหายทั้งสองพร้อมทั้งบริวารทั้งหลายได้ขออุปสมบท และบรรลุพระอรหัตตผล พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงยกปาติโมกข์ขึ้นแสดงท่ามกลางภิกษุสาวกแสนโกฏิที่ประชุมกันอยู่ ณ ที่นั้น นี่เป็นสันนิบาตครั้งที่ ๑

ครั้งที่ ๒ ได้มีเมื่อพระองค์ทรงเทศนาโปรดในสมาคมของท้าวสุทัสนเทวราช เป็นผลให้สัตว์เก้าหมื่นโกฏิบรรลุพระอรหัตตผล พระศาสดาอันพระภิกษุสาวกเหล่านั้นแวดล้อมแล้วทรงยกปาฏิโมกข์ขึ้นแสดง เป็นสันนิบาตครั้งที่ ๒

ครั้งที่ ๓ ต่อมา เมื่อเผชิญกับพญาช้างโทณมุขและได้ทรงทำให้พญาช้างสงบลงได้แล้ว ก็ได้

แสดงธรรมโปรดผู้มามุงดูเหตุการณ์อยู่ สัตว์แปดหมื่นโกฏิได้ขออุปสมบทและบรรลุอรหัตตผล พระศาสดาทรงยกปาติโมกข์ขึ้นแสดงท่ามกลางภิกษุสาวกเหล่านั้น นี่เป็นสันนิบาตครั้งที่ ๓

พระปิยทัสสีศาสดา มีพระอัครสาวกชื่อว่า พระปาลิตะ และพระสัพพทัสสี

พระพุทธอุปัฏฐากชื่อ พระโสภิตะ

พระอัครสาวิกา ชื่อ พระสุชาดา และพระธัมมทินนา

พระองค์มีพระสรีระสูง ๘๐ ศอก และดำรงอยู่ในโลก ๙๐,๐๐๐ ปี ก็เสด็จดับขันธ์ปรินิพพานที่พระวิหารอัสสัตถาราม

พระพุทธเจ้าของเราเป็นพราหม์ ชื่อกัสสป จบไตรเพท ตั้งอยู่ในสรณและศีล ๕ ได้บริจาคทรัพย์แสนโกฏิสร้างสังฆารามเป็นที่น่ารื่นรมย์อย่างยิ่ง

พระอัตถทัสสีพุทธเจ้า

เมื่อพระปิยทัสสีพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพานแล้ว พระศาสนาของพระองค์ก็อันตรธานเสื่อมสิ้นไป อายุขัยของมนุษย์ลดน้อยลงจนถึงจุดต่ำสุดแล้วก็ค่อยเจริญขึ้นตามลำดับจนหาประมาณมิได้ เมื่อถึงอสงไขยปีแล้วก็ลดต่ำลงมาอีก จนอายุขัยของมนุษย์ในชมพูทวีปเหลือหนึ่งแสนปี พระพุทธเจ้าพระนามว่า อัตตทัสสี จึงได้อุบัติขึ้น

พระองค์ประสูติ ณ สุจินธนราชอุทยานในกรุงโสภณะที่งดงาม พระชนก คือ พระเจ้าสาคระ พระชนนี คือ พระนางสุทัสสนเทวี เมื่อถึงวัยอันสมควร พระองค์ได้อภิเษกสมรสกับพระนางวิสาขาเทวี และเมื่อพระโอรสพระนามว่า เสลกุมาร ทรงสมภพ พระองค์ได้เสด็จออกมหาภิเนษกรมณ์ โดยทรงม้า เป็นพาหนะ มนุษย์เก้าโกฏิบวชตามเสด็จ ขณะ

นั้นพระองค์มีพระชนมายุ ๑๐,๐๐๐ ปี พระองค์ทรงบำเพ็ญเพียรอยู่ที่ต้นจัมปกะ เป็นเวลา ๘ เดือน ก็สำเร็จพระสัมมาสัมโพธิญาณ

ในการประกาศพระธรรมจักร์ พระองค์ทรงพิจารณาเห็นว่า ภิกษุใหม่เก้าโกฏิ ที่บวชตามพระองค์เป็นผู้สามารถแทงตลอดอภิธรรมได้ จึงได้เสด็จโดยทางอากาศลงที่อโนมราชอุทยานใกล้อโนมนคร พระผู้มีพระภาคเจ้าอันภิกษุเหล่านั้นแวดล้อมแล้ว ได้ทรงประกาศพระธรรมจักร์ ครั้งนั้น ธรรมาภิสมัยได้มีแก่สัตว์แสนโกฏิ

ต่อมา พระผู้มีพระภาคเจ้า ได้เสด็จไปเทวโลก (ชั้นดาวดึงส์) ทรงแสดงธรรมโปรด ธรรมาภิสมัยได้มีแก่สัตว์แสนโกฏิ

ในโอกาสที่ไปเยือนกรุงโสภณะ พระองค์ได้ทรงแสดงธรรมโปรดพระบิดาและพระประยูรญาติ ธรรมาภิสมัยได้มีแก่สัตว์แสนโกฏิ นับเป็นครั้งที่ ๓

พระอัตถทัสสีพุทธเจ้าทรงมีสาวกสันนิบาต ๓ ครั้ง

ครั้งที่ ๑ เมื่อพระองค์เสด็จสุจันทกนครเจ้าชายสันตะ ซึ่งเป็นราชโอรสและอุปสันตะบุตรปุโรหิตได้เข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้า ได้ฟังพระธรรมเทศนา พร้อมกับผู้คนในเมืองนั้น ๘๙๐,๐๐๐ คน ได้มีความสนใจและเลื่อมใสในพุทธศาสนาเป็นอย่างยิ่ง ได้ขอเอหิภิกขุอุปสัมปทา และบรรลุอรหัตตผล พระบรมศาสดาทรงแสดงปาติโมกข์ในที่ประชุมนั้น

ครั้งที่ ๒ เมื่อพระทศพลทรงแสดงธรรมแก่พระเสละเถระโอรสของพระองค์ทรงยังบุรุษแปดหมื่นแปดพันให้เลื่อมใสแล้ว ให้บวชด้วยเอหิภิกขุอุปสัมปทา ทุกคนบรรลุอรหัตตผล ทรงยกปาติโมกข์ขึ้นแสดง เป็นสันนิบาตครั้งที่ ๒

ครั้งที่ ๓ ต่อมา พระบรมศาสดาได้ทรงแสดงธรรมแก่เทวดาและมนุษย์ ในมหามงคลสมาคม วันมาฆบูรณมี ทรงยังสัตว์เจ็ดหมื่นแปดพันได้บรรลุอรหัตตผล ทรงยกปาติโมกข์ขึ้นแสดงเป็นสันนิบาตครั้งที่ ๓

พระอัตถทัสสีพุทธเจ้า มีพระอัครสาวกชื่อ พระสันตะ และพระอุปสันตะ พระพุทธอุปัฏฐาก ชื่อว่า พระอรยะ

พระอัครสาวิกา ชื่อว่า พระธัมมา และพระสุธัมมา

อัครอุปัฏฐาก ชื่อว่า นกุละ และนิสภะ อัครอุปัฏฐายิกา ชื่อ มถิลา และสุนันทา

พระอัตถทัสสี สูง ๘๐ ศอก งามเหมือนพญาสาลพฤกษ์บริบูรณ์เหมือนดวงจันทร์ พระรัศมีตามปกติแผ่ไปโยชน์หนึ่ง ทั้งสิบทิศ ทั้งเบื้องบน เบื้องล่าง ทุกเมื่อ

พระองค์ทรงดำรงอยู่ในโลกแสนปี ก็เสด็จดับขันธ์ปรินิพพาน ณ พระวิหารอโนมาราม

พระผู้มีพระภาคเจ้าของเราเป็นพราหมณ์มหาศาล ร่ำรวยมาก ชื่อ สุริมะ ในนครจัมปกะ ได้สละสมบัติทุกอย่างแก่คนจน คนอนาถา คนกำพร้า คนเดินทางไกล เป็นต้น ได้บวชเป็นดาบสอยู่ในป่าหิมพานต์ ได้สมาบัติ ๘ และอภิญญา ๕

พระธัมมทัสสีพุทธเจ้า

เมื่อพระอัตถทัสสีพุทธเจ้าปรินิพพานแล้ว อายุขัยของสัตว์ก็ลดน้อยลงไป จนถึงจุดต่ำสุด แล้วค่อยๆ เพิ่มขึ้นจนนับไม่ได้ แล้วก็ลดลงใหม่ จนอายุขัยของมนุษย์มีกำหนดหนึ่งแสนปี พระศาสดาทรงพระนามว่า ธัมมทัสสี จึงอุบัติขึ้น

พระองค์ประสูติ ณ สรณะราชอุทยานแห่งกรุงสรณะ พระชนก คือ พระเจ้าสรณะ พระชนนี คือ พระนางสุนันทาเทวี เมื่อพระองค์ประสูตินั้น ประชาชนทั้งหลายในกรุงสรณะต่างก็พูดจากันด้วยถ้อยคำที่เป็นธัมมะ คำพูดที่เป็นอธัมไม่มี คดีพิพาทในโรงศาลไม่มี มีแต่กล่าววาจาที่ชอบธรรมทั้งนั้น ฉะนั้น พระองค์จึงได้รับขนานนามว่า **ธัมมทัสสี**

เมื่อเจริญวัยขึ้น พระองค์ได้อภิเษกสมรสกับพระนางวิจิโกฬีเทวี และเมื่อพระโอรสพระนามว่า ปุญญวัฒนะ สมภพ พระมหาบุรุษทรงเห็นนิมิต ๔ และทรงปรารถนาที่จะบวช ทันใดนั้น ปราสาทที่พระองค์ประทับอยู่ก็ลอยขึ้นไปในอากาศ และจอดลงที่ชายป่าแห่งหนึ่ง ท้าวมหาพรหมนำผ้ากาสายะมาถวาย ทรงผนวชแล้ว เสด็จลงจากปราสาท ประทับยืนอยู่ไม่ไกลปราสาทก็ถอยกลับไป บุรุษทั้งหลาย

ซึ่งติดตามไปด้วยได้บวชตามเสด็จ ขณะนั้น พระองค์มีพระชนมายุ ๘,๐๐๐ พรรษา

พระองค์ทรงบำเพ็ญเพียรที่ โคนต้นพิมพิชาละ หรือมะกล่ำเครือ เป็นเวลา ๗ วัน ก็สำเร็จอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ

พระองค์ได้ทรงใช้เวลา ๗ สัปดาห์ อยู่ ณ บริเวณใกล้ๆ โพธิพฤกษ์นั้น เพื่อพักผ่อนเสวยวิมุตติสุข และพิจารณาทบทวนหัวข้อธรรมต่างๆ ที่ได้ทรงตรัสรู้ หลังจากนั้น ก็ได้ทรงรับอาราธนาท้าวมหาพรหม เพื่อแสดงธรรมโปรดเวไนยสัตว์ ทรงคำนึงถึงบรรดาข้าราชบริพาร ซึ่งบวชตามพระองค์และขณะนั้นพักอยู่ที่มิคทายวัน จึงได้เสด็จหนทาง ๑๘ โยชน์ เพื่อไปพบวันเดียวก็ถึง ได้ทรงประกาศพระธรรมจักร์ ภิกษุแสนโกฏิสามารถแทงตลอดพระสัทธรรม นับเป็นธรรมาภิสมัยครั้งที่ ๑

ต่อมา เมื่อพระราชาพระนามว่า สัญชัย ในนครชื่อ ตคระ ทรงเห็นโทสในกาม และเห็นคุณอันเกษมในเนกขัมมะ จึงทรงผนวชเป็นฤษี คนเก้าหมื่นโกฏิบวชตามเสด็จ ชนเหล่านั้น ได้อภิญญา ๕ และสมาบัติ ๘ หมดทุกคน ครั้งนั้น พระธัมมทัสสีศาสดาทรงเห็นอุปนิสสัยสมบัติของชนเหล่านั้น จึงเสด็จไปทางอากาศถึงอาศรมของสัญชัยดาบสแล้ว ทรงยืนอยู่ในอากาศ ทรงแสดงธรรมอันเหมาะแก่อัธยาศัยของดาบสเหล่านั้น ทรงยังธรรมจักษุให้เกิดขึ้นเป็นอภิสมัยครั้งที่ ๒

ครั้งหนึ่ง ท้าวสักกะประสงค์จะฟังธรรมจากพระทศพล จึงเสด็จมาเฝ้าพระธัมมทัสสีทรงแสดงธรรมเป็นประโยชน์แก่เทวดาและพรหม สัตว์แปดสิบโกฏิได้บรรลุธรรมเป็นอภิสมัยครั้งที่ ๓

พระธัมมทัสสีพุทธเจ้า ทรงมีสาวกสันนิบาต ๓ ครั้ง

ครั้งที่ ๑ เมื่อทรงบวชพระปทุมกุมาร และพระปุสสเทวกุมาร พระกนิษฐภาดา ต่างพระมารดาพร้อมทั้งบริวารในกรุงสรณะ พระองค์ทรงจำพรรษา ณ ที่นั้น ภิกษุสาวกแสนโกฏิประชุมกัน เป็นสันนิบาตครั้งที่ ๑

ครั้งเมื่อพระธัมมทัสสีเสด็จจากเทวโลกมาสู่มนุษย์โลก ภิกษุสาวกร้อยโกฏิประชุมกันเป็นสันนิบาต**ครั้งที่ ๒**

ต่อมา พระองค์ทรงประกาศธุดงคคุณ ณ พระสุทัสสนาราม ทรงสถาปนาพระมหาสาวกชื่อ หาริตะ ไว้ในตำแหน่งเอตทัคคะ ทรงยกปาติโมกข์ขึ้นแสดงท่ามกลางภิกษุแปดสิบโกฏินับเป็นสันนิบาตครั้งที่ ๓

พระธัมมทัสสี มีพระอัครสาวก ชื่อพระปทุมะ และ พระปุสสเทวะ พระอุปัฏฐากชื่อ พระสุทัตตะ

พระอัครสาวิกา ชื่อ พระเขมา และพระสัจจนามา

พระธัมทัสสีพุทธเจ้า สูง ๘๐ ศอก งดงามเหมือนต้นพญาสาลพฤกษ์ที่ออกดอกบานสะพรั่ง มีพระชนมายุ ๑๐๐,๐๐๐ ปี และทรงปรินิพพานที่ วิหารเกสาราม

พระพุทธเจ้าของเราเป็นท้าวสักกะเทวราช

❖ ❖ ❖

ที่มา : พุทธวงศ์ ขุททกนิกาย ในพระไตรปิฎก

ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย เล่มที่ ๗๓ หน้า ๕๐๙-๕๕๑

คติธรรม

❖ ❖ ❖

สพฺพทานํ ธมฺมทานํ ชินาติ
สพฺพรสํ ธมฺมรโส ชินาติ
สพฺพรตึ ธมฺมรติ ชินาติ
ตณฺหกฺขโย สพฺพทุกฺขํ ชินาติ

การให้ธรรมย่อมชนะการให้ทั้งปวง รสแห่งธรรมย่อมชนะรสทั้งปวง ความยินดีในธรรมย่อมชนะความยินดีทั้งปวง ความสิ้นตัณหาย่อมชนะทุกข์ทั้งปวง

(พุทธภาษิต จากขุททกนิกาย ธรรมบท ตัณหาวรรค)

ให้สิ่งของ ก็ยังรอง การให้ธรรม
เพราะจะนำ ความสุข สิ้นทุกข์ได้
รสแห่งธรรม นั้นประเสริฐ เลิศยิ่งใหญ่
ทำให้ใจ สงบ เพราะพบธรรม

ยินดีใน พระธรรม นั้นล้ำเลิศ
ย่อมประเสริฐ ดีกว่า คุณค่าล้ำ
ยินดีอื่น หมื่นแสน มิแม้นธรรม
สมควรจำ ไตร่ตรอง มองให้ดี

สิ้นตัณหา ชนะทุกข์ ถึงสุขแท้
ตามกระแส พุทธดำรัส ที่ตรัสชี้
ชนะสิ่ง ทั้งสี่อย่าง ต่างล้วนดี
พระมุนี ได้ดำรัส ตรัสไว้เอย ❖

การให้ธรรมชนะการให้ทั้งปวง ทาน คือ การให้ มี ๒ ประเภท คือ**ให้วัตถุสิ่งของ** เรียกว่า*อามิสทาน* และ**ให้ธรรม**คือคำสั่งสอนในพระพุทธศาสนา ตลอดถึงให้วิชาความรู้อื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ ในทานทั้ง ๒ อย่างนี้ ธรรม

ทานประเสริฐกว่าอามิสทาน เพราะทำให้ผู้รับเกิดปัญญา แม้ผู้ให้ก็ได้ปัญญาด้วย เมื่อมีปัญญาแล้วก็เป็นเหตุให้ทำประโยชน์ให้แก่ตนเองและผู้อื่นได้มากมาย พระพุทธศาสนาที่มีขึ้นได้นี้อาศัยการแสดงธรรมของพระพุทธเจ้า และทุกวันนี้พระพุทธศาสนาดำรงอยู่ได้ก็อาศัยการแสดงธรรมของพุทธบริษัททั้งหลาย โดยได้ศึกษาธรรมจนมีความเข้าใจดีแล้ว ก็ได้แสดงธรรมนั้นให้ผู้อื่นได้รู้ด้วย

สำหรับอามิสทาน คือ การให้วัตถุสิ่งของ ได้แก่ ผ้านุ่งห่ม อาหาร ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรคนั้น ก็เป็นประโยชน์ เพราะเป็นเครื่องทำให้ชีวิตดำรงอยู่อย่างปกติสุขได้ แต่เมื่อมาเปรียบเทียบระหว่างวัตถุสิ่งของหรือทรัพย์กับปัญญาแล้ว บัณฑิตทั้งหลายมีพระพุทธเจ้า เป็นต้น จะยกย่องปัญญาว่าประเสริฐกว่า ดังธรรมภาษิตในมัชฌิมนิกาย

มัชฌิมปัณณาสก์ ว่า **ปญฺญาว ธเนน เสยฺโย ปัญญาเทียวประเสริฐกว่าทรัพย์**

รสแห่งธรรมย่อมชนะรสทั้งปวง

บรรดารสต่างๆ ที่มีในโลกนี้ มีรสเปรี้ยว หวาน เป็นต้น รสเหล่านี้ เป็นเหตุให้ผู้บริโภคได้รับรู้แล้วพอใจ ติดใจ ทำให้เกิดตัณหาและเป็นเหตุให้เกิดความทุกข์ ไม่สามารถจะพ้นจากทุกข์ไปได้ รสเหล่านั้น จึงไม่ใช่รสที่ประเสริฐ ส่วนรสที่ประเสริฐ คือรสแห่งธรรม คือ พระสัทธรรม ๑๐ ประการ ได้แก่ โลกุตรธรรม ๙ ปริยัติธรรม ๑ โลกุตรธรรม คือ มรรรค ๔ ผล ๔ นิพพาน ๑ ปริยัติธรรม คือคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ที่มีอยู่ในพระไตรปิฎกนี้เอง เมื่อได้รับรสแห่งธรรมเหล่านี้ ทำให้เกิดสติปัญญา รอบรู้สภาวธรรมตามความเป็นจริง และทำให้ตนพ้นจากกิเลสและกองทุกข์ได้

ความยินดีในธรรมชนะความยินดีทั้งปวง อารมณ์ต่างๆ มีรูป เสียง เป็นต้น ที่สวยงามมีอยู่ในโลกมากมาย เป็นเหตุให้สัตว์โลกได้รับอารมณ์เหล่านั้นแล้ว เกิดความยินดีพอใจ ติดใจในอารมณ์เหล่านั้น ความยินดีเช่นนี้ไม่ประเสริฐ เพราะทำให้จิตตกอยู่ภายใต้อำนาจของตัณหา ทำให้ต้องแสวงหาอารมณ์ที่ต้องการเหล่านั้น เมื่อไม่ได้สมหวังก็เกิดความทุกข์ หรือได้แล้วแต่มาพลัดพรากจากไปก็เป็นทุกข์อีก ความยินดีเช่นนี้จึงเป็นเหตุของความทุกข์ ส่วนความยินดีที่ประเสริฐนั้นได้แก่ความยินดีในธรรม คือยินดีในการฟังธรรม การศึกษาธรรม ปฏิบัติธรรม และการบรรลุโลกุตรธรรม ความยินดีในธรรมนี้เป็นสิ่งประเสริฐ เพราะทำให้ตนพ้นจากทุกข์ทั้งปวงได้

ความสิ้นตัณหาย่อมชนะทุกข์ทั้งปวง ตัณหาเป็นสมุทยสัจ เป็นเหตุให้ทุกขสัจเกิด

มรรคสัจนั้นประกอบด้วย องค์ ๘ ประการ คือ สัมมาทิฏฐิ สัมมาสังกัปปะ สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ สัมมาวายามะ สัมมาสติ สัมมาสมาธิ เมื่อปฏิบัติจนทำให้องค์มรรค ๘ ประชุมพร้อมกันแล้ว ก็สามารถละกิเลสได้อย่างเด็ดขาด แต่เพราะกิเลสได้สั่งสมมาเป็นเวลานาน มีจำนวนมากมาย การบรรลุมรรคจึงต้องใช้เวลาถึง ๔ ครั้ง และเป็นตามลำดับ คือ โสดาปัตติมรรค สกทาคามิมรรค อนาคามิมรรค และอรหัตตมรรค ตัณหาและกิเลสทั้งหลายจึงหมดไปอย่างสิ้นเชิงได้ เมื่อตัณหาหมดแล้ว ความทุกข์ต่างๆ ก็จะหมดไป ความสิ้นตัณหาจึงชื่อว่าชนะทุกข์ทั้งปวง

ในบรรดาการชนะทั้ง ๔ อย่าง ล้วนเป็นการชนะที่ดี การชนะที่ประเสริฐ พระพุทธองค์จึงได้ตรัสสรรเสริญไว้ เพื่อเป็น

ตัวอย่างที่ดีที่สาธุชนทั้งหลายจะได้ดำเนินตาม คือเป็นผู้มีการชนะทั้ง ๔ อย่าง คือ เป็นผู้ให้ธรรมทาน ได้ดื่มรสแห่งธรรม ยินดีในธรรม และสิ้นตัณหา ก็จะทำให้ตนประสบสันติสุข พ้นจากทุกข์ทั้งปวงได้ ❖

ส.กรรณวัฒน์

ข่าวมูลนิธิฯ

❖ ❖ ❖

มูลนิธิแนบมหานีรานนท์ มีวัตถุประสงค์ทะนุบำรุงพระพุทธศาสนา ด้วยคันถธุระและวิปัสสนาธุระ โดยตรง

ด้านคันถธุระ

๑. จัดการเรียนการสอนพระอภิธรรมกับการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานให้แก่ พระภิกษุ, สามเณร และแม่ชี ในหลักสูตรประจำ ๒ ปี ที่สำนักวิปัสสนามูลนิธิแนบมหานีรานนท์ ถนนพุทธมณฑลสาย ๕ มีพระนักศึกษาอยู่จำพรรษา ๕๒ รูป, สามเณร ๒ รูป, แม่ชี ๑๔ ท่าน

๒.จัดการเรียนการสอนพระอภิธรรมเพื่อการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ให้แก่ประชาชนทั่วไป ๒ แห่ง คือ:-

๑) วัดธาตุทอง สุขุมวิท เขตวัฒนา
ที่วิหารลิมปาภรณ์ ทุกเช้าวันอาทิตย์
เวลา ๐๘.๓๐-๑๔.๐๐น.

๒) วัดสามพระยา เขตพระนคร
ที่อาคารสุหัทรังสรรค์ ชั้นล่าง
เป็นประจำทุกวัน

วันจันทร์-ศุกร์ เวลา ๐๙.๐๐ น.-๑๔.๓๐ น.

วันเสาร์-อาทิตย์ เวลา ๐๘.๓๐ น.-๑๕.๓๐ น.

๓. เผยแพร่ธรรมะ ทางวิทยุกระจายเสียง ๓ แห่ง คือ :-

๑) สถานีวิทยุ พล.ม. ๒ คลื่น เอ.เอ็ม. ๙๖๓

วันจันทร์-อาทิตย์ เวลา ๐๖.๐๕น.-๐๖.๔๕ น.

วันจันทร์-ศุกร์ เวลา ๒๐.๓๐ น.-๒๑.๐๐ น.

๒) สถานีวิทยุกรมการรักษาดินแดน

คลื่น เอ.เอ็ม. ๗๔๗

วันพฤหัสบดี-ศุกร์ เวลา ๒๑.๐๕น.-๒๑.๓๐น.

๓) สถานีวิทยุ กองพลที่ ๑

คลื่น เอ.เอ็ม. ๑๔๒๒

วันอาทิตย์ เวลา ๑๑.๑๐ น.-๑๒.๐๐ น.

๔. จัดพิมพ์หนังสือธรรมะ "ปัญญาสาร" แจกเป็นวิทยาทาน ออกประมาณ ๓ เดือนต่อฉบับ บอกรับเป็นสมาชิกได้ โดยไม่ต้องเสียค่าบำรุงใดๆ

ด้านวิปัสสนาธุระ

๑. ได้จัดตั้งสำนักวิปัสสนา ณ เลขที่ ๘๔/๑ หมู่ ๒ ตำบลบางระทึก อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม มีเรือนปฏิบัติวิปัสสนา จำนวน ๖๐ หลัง

๒. จำนวนผู้เข้าปฏิบัติวิปัสสนา ระหว่างเดือนมิถุนายน-สิงหาคม ๒๕๔๖ ดังนี้

พระภิกษุ	๕๓	รูป
สามเณร	๒	รูป
แม่ชี	๒๐	ท่าน
ฆราวาสชาย	๘๒	"
ฆราวาสหญิง	๗	"
รวมผู้ปฏิบัติ	**๑๖๔**	**ท่าน**

ข่าวอนุโมทนา

❖ ❖ ❖

มูลนิธิแนบมหานีรานนท์ ขออนุโมทนาผู้อุปการคุณทะนุบำรุงพระพุทธศาสนา กับมูลนิธิแนบมหานีรานนท์ ดังต่อไปนี้ :-

๑. คุณเสนาะ-คุณคล้อย พันธุ์มงคล รับเป็นประธานทอดกฐินสามัคคีแก่พระภิกษุที่อยู่จำพรรษาที่สำนักฯ ปี ๒๕๔๖ เพื่อนำรายได้เป็นค่าใช้จ่ายในการจัดพิมพ์หนังสือธรรมะ และค่าใช้จ่ายดำเนินงาน ด้านคันถธุระ และวิปัสสนาธุระของมูลนิธิฯ ขออนุโมทนา.

๒. ศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย ให้เวลาเผยแพร่ธรรมทางวิทยุกระจายเสียง กรมการรักษาดินแดน ขนาดคลื่นเอ.เอ็ม. ๗๔๗ ทุกวันพฤหัสดี-วันศุกร์ เวลา ๒๑.๐๕ น.-๒๑.๓๐น. ขออนุโมทนา.

๓. คุณนิตยา ภาคีรักษ์ บริจาคอุปกรณ์ทันตกรรม

หัว P ๑๐ ๓ หัว	มูลค่า	๗,๕๐๐	บาท
MASK เดียว ๖ กล่อง	"	๕๔๐	"
Suction ๓ ห่อ	"	๒๗๐	"
หมวกคลุมผม ๒ ห่อ	"	๒๔๐	"
น้ำยาแช่เครื่องมือ ๑ ชุด	"	๖๕๐	"

ผ้าก๊อต ๓ ห่อ, แปรงสีฟัน ๑๐๐ ด้าม,

ถุงมือเบอร์ S ๖ กล่อง, ยาฆ่าเชื้อ ๑ กล่อง

ขออนุโมทนา.

๔. ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม บริจาค :-

กระดาษทิชชู ๘ โหล

น้ำดื่ม ๘ โหล, น้ำตาลทราย ๑๐๐ ก.ก.

ขออนุโมทนา.

๕. แม่ชีพรเลิศ จิวมิตร บริจาค

ปิ่นโต ขนาด ๑๔ ซ.ม. ๕ ชั้น จำนวน ๒๔ เถา

ขออนุโมทนา.

๖. อ.พัลลภา วิทยอุดม บริจาค:-

ซอสภูเขา	๒	แกลลอน
น้ำส้มสายชู	๒	แกลลอน
วุ้นเส้น ๑,๕๐๐ กรัม	๒	ห่อ
เกลือป่น	๓	ถุงใหญ่
กระเทียม	๒	ก.ก.
ถั่วลิสง	๒	ก.ก.
เต้าเจี้ยว	๓	ขวด
นมกล่อง	๓๔	กล่อง
กระดาษทิชชู	๔	โหล ขออนุโมทนา.

๗. คุณสายหยุด-คุณสายพิณ และครอบครัว บริจาค

ข้าวสาร	๓๕	ก.ก. ขออนุโมทนา.

๘. คุณชุติมา มาลยมาน บริจาค

ฝาครอบโถส้วม	๒	ชุด
ปากกาเน้นข้อความ	๘๔	ด้าม ขออนุโมทนา

๙. คุณสงวนศรี นิธากร บริจาค
น้ำมันพืช ๑ โหล
น้ำหวาน ๑ โหล ขออนุโมทนา

๑๐. คุณกิมไท แซ่พัน และครอบครัว
บริจาค หลอดนีออน ๑๘ วัตต์ ๕ หลอด
ขออนุโมทนา

๑๑. คุณแสง-คุณวราภรณ์ ทองตันหยง
ด.ช. ซัน ชัยมหาวงศ์ บริจาค
หลอดนีออน ๑๘ วัตต์ ๑๐ หลอด
ขออนุโมทนา

๑๒. คุณน้อย ฟุ้งสาคร บริจาค
สมุด ๑๘๐ เล่ม, ปากกา ๑๕๐ ด้าม และ
ถุงน้ำร้อน ๒๐ ถุง ขออนุโมทนา

๑๓. คุณรัชนี เผ่าทองเหลือง บริจาค
แก้วน้ำ ๑๘ ใบ, กระดาษทิชชู ๙ กล่อง
ขออนุโมทนา

๑๔. คุณฐิติรัตน์ เมฆภูวดล บริจาค
ข้าวสาร ๑๕ ก.ก.
ขันพลาสติค ๙ ใบ
ผงซักฟอก ๒๐๐ กรัม ๑๐ ถุง
น้ำยาล้างจาน ขนาด ๑๙๐ ลบ.ซ.ม. ๘ ขวด
ช้อนส้อม ๑๙ คู่, สบู่ ๑๐ ก้อน
ขออนุโมทนา

๑๕. อ.ผ่องจิต แสงสิงแก้ว บริจาค
เครื่องโทรศัพท์ภายใน (อินเตอร์คอม) ๒ เครื่อง
ขออนุโมทนา

๑๖. บริษัทไทยยามาเทค จก. บริจาค
วุ้นเส้น ๒ ห่อใหญ่
ซันไลท์ ขนาด ๗๐๐ กรัม ๙ ถุง
น้ำตาลทราย ๑๐ ก.ก.
เต้าเจี้ยว ๓ ขวด, พริกไทยป่น ๑ ก.ก.

ซอสหอยนางรม ขนาด ๖ ก.ก. ๒ แกลลอน
น้ำปลา ๑๒ ขวด
ซีอิ๊วขาว ๑ โหล
น้ำมันพืช ๑ โหล ขออนุโมทนา

๑๗. คุณฮังติ่ง แซ่อึ้ง และครอบครัว
บริจาค ข้าวสาร ๑๕ ก.ก.
น้ำมันพืช ๒ ขวด, ซีอิ๊วขาว ๒ ขวด
เกลือไอโอดิน ๒ ก.ก., น้ำตาลทราย ๑ ก.ก.
ผงซักฟอก ขนาด ๒๐๐ กรัม ๑ โหล
ซันไลท์ ขนาด ๑๙๐ ลบ.ซ.ม. ๑ โหล
ยาสระผม ครึ่งโหล
สบู่ ๔ ก้อน, ยาสีฟัน ๕๐ กรัม ๑ โหล
กระดาษทิชชู ๖ ม้วน, ชนิดกล่อง ๑ กล่อง
ธูปหอม ๑ ห่อ ขออนุโมทนา

๑๘. คุณรัตติกร พรประเสริฐสุด บริจาค
จานกระเบื้อง ขนาด ๖ นิ้ว ๑๐๐ ใบ ขออนุโมทนา

๑๙. คุณทิวา, คุณมาลินี วิธวาศิริ และคณะ

บริจาค น้ำมันถั่วเหลือง ๑ โหล

ซีอิ๊วขาว ๑ โหล

น้ำหวาน ๑ โหล

น้ำยาทำความสะอาดพื้น ๑ แกลลอน

ข้าวสาร ๕๕ ก.ก.

กระดาษทิชชู ๘ ม้วน

ไมโล ขนาด ๓๕ กรัม ๓ ถุง

ซันไลท์ ขนาด ๗๐๐ กรัม ๒๗ ห่อ

ขออนุโมทนา

๒๐. พ.ญ.ทัศนี กิตอำนวยพงษ์ บริจาค

ผงซักฟอก ขนาด ๕,๐๐๐ กรัม ๑ ถุง

น้ำมันพืชช ขนาด ๒ ลิตร ๒ ขวด

สก๊อตไบรท์ ๕ แผ่น

น้ำยาล้างจาน ๓,๘๐๐ ลบ.ซ.ม. ๑ แกลลอน

ยาเบซิค ๖๐ mg. ๑ ขวด

ยาไดเซนโต ขนาด ๒๔x๔ เม็ด ๔ กล่อง

ยาแก้ไอ ๑ โหล, ยาหม่อง ๘ ขวด

ยา ANALGESIC CREAM ๖ หลอด

ขออนุโมทนา

๒๑. เจ้าภาพเลี้ยงภัตตาหาร พระภิกษุ สามเณร แม่ชี นักศึกษา และผู้ปฏิบัติ ระหว่างเดือนมิถุนายน-สิงหาคม ๒๕๔๖ จำนวน ๑๐๑ ราย เป็นมูลค่า ๑๘๗,๐๐๐ บาท ขออนุโมทนา

๒๒. ผู้บริจาคสมทบทุนมูลนิธิฯ, ทุนอาหารผู้ปฏิบัติ และเผยแพร่ธรรมทางวิทยุกระจายเสียง พล.ม.๒ และกองพลที่๑ ดังรายนามข้างท้ายนี้

ขออนุโมทนาในกุศลเจตนาที่ท่านทั้งหลายได้บริจาคแล้ว ขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัยและกุศลเจตนาที่ทุกท่านได้กระทำแล้ว จงเป็นพลวปัจจัยให้ประสบความสุขความเจริญในธรรม และมีสติปัญญาสามารถเฉลียวฉลาดในพระ

สัทธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จนถึงความพ้นทุกข์โดยเร็วพลันด้วยกันทุกท่านด้วย เทอญฯ

วรรณสิทธิ ไวทยะเสวี
ประธานกรรมการ
มูลนิธิแนบมหานีรานนท์
๑๒ ตุลาคม ๒๕๔๖

รายนามผู้บริจาค

สมทบทุนมูลนิธิ

ตั้งแต่ วันที่ ๑ มิถุนายน - ๓๑ สิงหาคม ๒๕๔๖

❖❖❖

๑. รายละ ๑๐,๐๐๐ บาท ๑ ราย

คุณแม่ปั่น พึ่งพราย

๒. รายละ ๕,๐๐๐ บาท ๑ ราย

คุณบุปผา จิตคงไทย

๓. รายละ ๔,๐๐๐ บาท ๒ ราย

คุณศุภณี ศรีธรานนท์

คุณอ่อง สพันธุ์พงศ์

๔. รายละ ๓,๕๐๐ บาท ๑ ราย

คุณน้อย ฟุ้งสาคร

๕. รายละ ๓,๐๐๐ บาท ๒ ราย

คุณสุมนี-สุนทร โภคาชัยพัฒน์

พ.ต.อ.ชิต-อนงค์ รัตนพล

๖. รายละ ๒,๕๒๐ บาท ๑ ราย

คุณสาริกา อุทารจิตต์

๗. รายละ ๒,๐๐๐ บาท ๔ ราย

คุณเสรี พึ่งประชา

คุณลาวัณย์ แสวงศักดิ์

คุณกาญจนา บุญจิตราดุลย์

คุณสมจิต เหลืองอร่าม

๘. รายละ ๑,๕๐๐ บาท ๒ ราย

คุณชนิทร รัตนพล คุณชิต วิทรมานันท์

ม.ร.ว.อุรวสี มาณะวิท

๙. รายละ ๑,๐๕๐ บาท ๑ ราย

คุณยาจนา ไคฤทธิ์

๑๐. รายละ ๑,๐๐๐ บาท ๖ ราย

คุณชูศักดิ์ พลอยแย้ม

คุณสมมุติ-สมพร ชาตาปัทมะ

คุณสุวณี วีระภัณฑ์

พ.ญ.ทวีบุญ พรหมปัทมะ

คุณชิต วิทรมานันท์

ครอบครัวชนะ แก้วคำ

๑๑. รายละ ๙๐๐ บาท ๑ ราย

พ.อ.(พิเศษ) เชาวน์ ธรรมธัช

๑๒. รายละ ๖๐๐ บาท ๒ ราย

คุณถิตติรา มาณะวิท

คุณดารณี ประภาสะโนบล

๑๓. รายละ ๕๐๐ บาท ๑๙ ราย

คุณมงคล ประคองทรัพย์

คุณวิษณุ กิตติรัตนา

คุณมานะ กุลดิลกรัตน์

คุณเดือนฉาย ปิ่นแก้วประเสริฐ

คุณพยอม ศรีเจริญ

คุณกรองใจ หาวารี

คุณศุภนี ศรีธรานนท์

คุณสมพงษ์ เจียมเรือน

พ.อ.อนันตร์ บุญรำไพ

คุณหวาน ศรีพลเมือง

คุณศุภชัย จิตคงไทย

คุณวรวรรณ ชัยปลาทอง

คุณเกียว ศุภพันธ์

คุณมาลีรัตน์ จรัสวรวุฒิกุล

คุณอริยา เจนสวัสดิชัย

คุณวณี ประจำบุญ

คุณสว่างจิต นิตะพัฒน์

คุณทรงวุฒิ งามมีศรี และครอบครัว

๑๔. รายละ ๔๐๐ บาท ๑ ราย

คุณสินีนาฏ ศรีโพธิ์

๑๕. รายละ ๓๐๐ บาท ๘ ราย

คุณสวง นามประสิทธิ์

คุณประศมา ธานินทร์ปฐมรัฐ

คุณสุริยันต์ รัตนโยธา

พ.ญ.สุภัทร สุวรรณมาลิก

คุณบุณนะ ตุลารักษ์

คุณรัชนี-คุณแม่เสงี่ยม จรุงจิต

คุณรัชนี จรุงจิต

คุณนิศา กนกวลีวงศ์

๑๖. รายละ ๒๕๐ บาท ๔ ราย

คุณเฉลา กาญจนวดี

คุณพินิต-คุณรัชนี เกตุแก้ว

คุณจารุณี ไชยชาญ

คุณเนาวรัตน์ เพ็ชรเจริญ

๑๗. รายละ ๒๐๐ บาท ๑๙ ราย

คุณพรพรรณ ประคองวรณ์

คุณสุนีย์ วัฒนจงทิน
คุณพยงค์ ตรีเสถียรกิจ
คุณโกวิท เกตุโกวิทย์
คุณทองจันทร์ มีอุดร
คุณอนงค์นาฏ ชีวิวัฒน์
คุณมณฑา พูนทวี
คุณสุริยันต์ รัตนโยธา
คุณมัลลิกา จงวิจักษ์
คุณรวิสรา โรจนินทร์
คุณนงค์นวล ชัยพาณิช
คุณวุฒิชัย เกิดดวงแก้ว
คุณสมศรี สุรโกมล
คุณอนันต์ เทพวณิช
คุณไพพรรณ วิทักขมนตรี
คุณสุมาลี เหมรักษ์
คุณชุ้น อัสสานนท์
คุณประจวบ เพิ่มพูน
คุณแน่งน้อย จามรมาน

๑๘. รายละ ๑๐๐ บาท ๒๕ ราย

คุณสุรีย์ เผ่าภูเขา
คุณรจนา เชี่ยวใช้

คุณจำลอง นิยม
คุณวิบูลย์ หิมกร
คุณบุษบา แซ่โค้ว
คุณวิภา ฉัตรทรงชัย
คุณพีระ ลิ่วรุจิกุล
คุณวิโรจน์
น.พ.วนัส ฉันทะธัมมะ
คุณนันทกาญจน์ ทำนุพรพันธ์
คุณสุนีย์ แซ่ห่าน
คุณวรุตม์ พินิจพลนิกร
คุณจรมชา เทพานนท์
คุณกิ่งแก้ว ศิริพละ
คุณกิ่งกาญจน์ อดุลย์ผดุงศักดิ์
คุณกุลนิษฐ์ พลกษาปน์สิน
คุณชวนชม ศุภรสิมต
คุณนงลักษณ์ ทองเจริญ
คุณกิม ตรีชน
คุณชนน หาญทวีวงศา
คุณอัญเชิญ เพ็ญมณี
พ.ต.ต.นที ไชยนุพงศ์
คุณประภาพร กริสดาวัฒน์

คุณรัมภา คำเที่ยง

คุณวุฒิ คำเที่ยง

๑๙. รายละ ๖๐ บาท ๑ ราย

คุณธีระ ศรีรัตนพิทักษ์

๒๐. รายละ ๕๐ บาท ๑ ราย

คุณปิยา กัลยามงคล

๒๑. รายละ ๔๐ บาท ๑ ราย

คุณนวลศรี มณีงาม

๒๒. รายละ ๑๐ บาท ๑ ราย

คุณพลชัย ขำศิริ

❖ ❖ ❖

รายนามผู้บริจาค

สมทบทุนอาหาร

ตั้งแต่วันที่ ๑ มิถุนายน - ๓๑ สิงหาคม ๒๕๔๖

❖❖❖

๑. รายละ ๑๓,๙๐๐ บาท ๑ ราย

คุณบุญส่ง คุณอุดม บุญนาค และคณะวังน้อย

๒. รายละ ๕,๐๐๐ บาท ๑ ราย

คุณแม่ปิ่น พงศ์พนิตานนท์

๓. รายละ ๓,๐๐๐ บาท ๔ ราย

คุณบรรณสิฏฐ สุวรรณ

คุณแม่กิมเอ็ง รุจิมิตร

คุณดวงเดือน ปิยะวัฒนานนท์

ร.อ.สนั่น-สมจินตนา พูลเพิ่มทรัพย์

๔. รายละ ๒,๕๐๐ บาท ๑ ราย

คุณจันทร์เพ็ญ นิภานานนท์

๕. รายละ ๒,๒๐๐ บาท ๑ ราย

คุณอุไรศรี เมฆะสุภะ

๖. รายละ ๑,๐๕๐ บาท ๑ ราย

คุณยาจนา ไคฤทธิ์

๗. รายละ ๗๐๐ บาท ๑ ราย

คุณเสาวนิท กมลวงศ์โชติ

๘. รายละ ๖๐๐ บาท ๓ ราย

คุณอิ่มใจ สินธุพันธ์เดชา

คุณอวยพร สินธุพันธ์เดชา

คุณเผ่าประยูร วิจิตรพาหนการ

๙. รายละ ๕๐๐ บาท ๑๐ ราย

บริษัทเฟิสท์พลาสติค จำกัด

พ.ญ.อรศิริ ไม้ทอง

อาจารย์ปราโมทย์ น้อยวัฒน์

คุณสุเพ็ญ จงวัฒนา

ร.ท.ณรเศรษฐ รอดโพธิ์ทอง

คุณบุษยา ธัญญศิริ

คุณนี้-คุณจรูญ พงศ์พนิตานนท์

คุณเสริมศรี พงศ์พนิตานนท์

คุณเกียว ศุภพันธ์

คุณแน่งน้อย จามรมาน

๑๐. รายละ ๔๐๐ บาท ๒ ราย

คุณนวลศรี มณีงาม

คุณประเสริฐ จินตคุณยัง

๑๑. รายละ ๓๐๐ บาท ๘ ราย

คุณสมบูรณ์ วัฒนหงษ์ศรี

คุณไพเราะ สังข์เนตร

คุณทองจันทร์ มีอุดร

คุณยอด เกตุสุวรรณ

คุณพะเยาว์ มะลิลา

คุณประไพ

คุณอ้วน คุณซ่อนกลิ่น

๑๒. รายละ ๒๕๐ บาท ๑ ราย

คุณพินิต-คุณรัชนี เกตุแก้ว

๑๓. รายละ ๒๐๐ บาท ๑๐ ราย

คุณเล็ก จุ๊สมุทร

คุณเพียงพร เจริญลาภ

คุณจิตสุภา เจริญศรี

คุณสุนีย์ วัฒนวาทิน

คุณจิระพัฒน์ ศรีธรานนท์

คุณสุริยัน รัตนโยธิน

คุณจิราวัฒน์ ห่อสถาพรพันธุ์

คุณวราภรณ์ วงศ์ชัยบูรณ์

คุณเพ็ญศรี ทองงาม

คุณสุนทร-คุณพิน รุ่งเรืองศรี

๑๔. รายละ ๑๐๐ บาท ๒๕ ราย

ด.ญ.ปาฏิการณ์ เรืองญาติ
คุณวิมล แก้วคีรี
คุณญาณิตา วงพิมณี
คุณรัฐธนันท์ ปริสุทธิวานิช
คุณอังคณา ปริสุทธิวานิช
คุณชัยพล กิตติยา
คุณจำลอง นิยม
คุณวิบูลย์ หิมกร
คุณบุษบา แซ่โคว้
คุณยิ่งพรรณ ลีละเศรษฐกุล และครอบครัว
คุณสุนารี ธรรมรุจิกุล
คุณสุวันญา หารินนิติสุข
คุณจาตุรนต์ เทพานนท์
คุณพรพิมล ประมวลทรัพย์
ผ.ศ.วิจิตร บุญยธโรกุล
คุณสุชาดา-ภัทรวรรณ พงโศธร
คุณการุณธร เทพมงคล
คุณสุมิตรา เสียงสกุล
คุณจุฑารัตน์ นุตกำแหง
คุณจงกลนี นาคสมบูรณ์

คุณประพันธ์ สหพัฒนา

คุณกิติวุฒิ ไกรประวิทย์

คุณสุนทร-คุณพิน รุ่งเรืองศรี

๑๕. รายละ ๕๐ บาท ๘ ราย

ครอบครัวแสงอินทรีย์

คุณลิ้-คุณเอี่ยม

คุณนรลักษณ์ วงษ์อุบล

คุณบัญชา นาคสุทธิ์

คุณซินเฮียว แซ่แต้

คุณนันทกาญจน์ ทำนุพรพันธุ์

คุณจารุณี ไชยชาญ

คุณสุนารี ธรรมรุจิกุล

๑๖. รายละ ๔๐ บาท ๑ ราย

คุณกนกพร ธนาสุนทร

๑๗. รายละ ๑๐ บาท ๑ ราย

คุณพลชัย ขำศิริ

❖ ❖ ❖

รายนามผู้บริจาค

ค่าสถานีวิทยุกระจายเสียง

ตั้งแต่วันที่ ๑ มิถุนายน - ๓๑ สิงหาคม ๒๕๔๖

❖ ❖ ❖

๑. รายละ ๑๐,๐๐๐ บาท ๑ ราย

คุณนวลแท้ กาญจนกุญชร

๒. รายละ ๖,๐๐๐ บาท ๑ ราย

คุณสุพิน โมรีนนท์

๓. รายละ ๕,๕๐๐ บาท ๑ ราย

คุณบุษบา ยิ้มขลิบ

๔. รายละ ๕,๐๐๐ บาท ๑ ราย

คุณสุมณฑา กระจาดทอง

๕. รายละ ๓,๐๐๐ บาท ๑ ราย

อาจารย์วรรณสิทธิ ไวทยะเสวี

๖. รายละ ๑,๗๐๐ บาท ๑ ราย

คุณยายทองสุข วัลลิกุล

๗. รายละ ๑,๕๐๐ บาท ๔ ราย

อาจารย์มิ่ง - คุณเผอิญ กฤตยโสภณ

คุณนิตยา บุญสมจินต์

คุณประสิทธิ์-คุณสมบูรณ์ มงคลไพบูลย์

คุณประเสริฐ-คุณไพเราะ อิ่มสุดใจ

๘. รายละ ๑,๐๐๐ บาท ๙ ราย

คุณนุสรา ลีวรรณนภาใส

คุณโกวิท เกตุโกวิทย์

พญ.ปราณี-นพ.ณรงค์ สิงห์ประเสริฐ

พญ.ประไพ ยศะทัตต์

คุณวัลภา อิ่มอมรพันธ์

คุณยุพร ฉิมมานนท์

คุณเพ็ญศรี หิรารักษ์

คุณมณี เสวตวิวัฒน์

๙. รายละ ๘๐๐ บาท ๑ ราย

บริษัทไชยกูลอะไหล่ยนต์

๑๐. รายละ ๗๐๐ บาท ๑ ราย

คุณกอบแก้ว โชติกุญชร

๑๑. รายละ ๖๐๐ บาท ๕ ราย

คุณลั้ง แซ่ลิ้ม

คุณสาธิต แซ่อึ้ง

คุณยาจนา ไคยฤทธิ์

คุณวิมล แก้วศิรี

คุณปัญจาภรณ์ เจริญวิพัฒน์ศิริ

๑๒. รายละ ๕๐๐ บาท ๑๕ ราย

พล.ร.ต.สถาพร นักสอน

คุณวัชรินทร์ เยี้ยเทศ

คุณมัลลิกา จงวิจักษณ์

คุณสุชาดา-คุณภัทรวรรณ พงโศธร

คุณมาลัย-คุณกำพล ตันดิลก

ม.ร.ว.อุรวสี มาณะวิท

คุณเกษม อุทัยคงเจริญ

คุณประมูล-คุณผาณิต วิเชียรสินธ์

อาจารย์หลง-คุณโสภา หาวารี

คุณอรุณวรรณ ลาภะวัฒนพันธ์

คุณเสริมศรี พงศ์พนิตานนท์

คุณสุพจน์ มนต์ชัยตระกูล

คุณประภา ไวทยะเสวี

คุณเสงี่ยม โสมาภา

คุณณยุพร ฉิมมานนท์ และครอบครัว

๑๓. รายละ ๔๐๐ บาท ๒ ราย

พระประไพ อุปจาโร

คุณพงษ์เทพ จินดาธนานนท์

๑๔. รายละ ๓๐๐ บาท ๙ ราย

พ.ท.สุชาติ ติงสมบัติยุทธิ์

พ.อ.(พิเศษ) เชาวน์ ธรมธัช

คุณชฤดิ จันทรศรวัฒน์ และคุณพนิดา พิริยะวงศ์

คุณสุกาญจนา ลิมปิสวัสดิ์

คุณอินทิรา พินิจวิเทศภัณฑ์

คุณลัดดา ตัญศิรสุข

คุณอำไพ ปานเจริญ

คุณสุดา รักราชการ

คุณวลัย ตันติวารักษ์

๑๕. รายละ ๒๔๐ บาท ๑ ราย

คุณสุวรรณ เทียนหิรัญ

๑๖. รายละ ๒๐๐ บาท ๒๓ ราย

คุณสุนันทา วิทยอุดม

คุณสิรินทิพย์ ร่างสม

คุณสุภา ปรมีศนาภรณ์

คุณปรียา ศรีโสภาค

คุณอำนาจ สุพันธ์พงศ์

คุณศรีอุทัย ประดิษฐ์พงศ์

คุณนิโลบล บัวแก้ว

คุณบุญนะ ตุลารักษ์

คุณทศพล ค้าผลดี

คุณนงลักษณ์ ทองเจริญ

คุณนงลักษณ์ มิ่งศิริ

คุณมาลัย ทัมทิมเทศ

คุณชลวิทย์ จิระประภา

คุณสุดา รักราชการ

หลวงตาโต วัดโมกข์

คุณไพเราะ-คุณชะโลม-คุณเฉลา

คุณบุญตุ้ม รุญเจริญ

คุณสาธิตา แซ่อึ้ง

คุณจารุวรรณ สุวานิช

แม่ชีอรสา สมบูรณ์วิบูลย์

คุณเลิศหล้า-ด.ช.สหรัฐ-ด.ช.สหพล คุณเดช

คุณบุญณัฐศักดิ์ ทวิพัฒน์

๑๗. รายละ ๑๕๐ บาท ๑ ราย

คุณสถาพร บุญลออ

๑๘. รายละ ๑๒๐ บาท ๑ ราย

คุณจารุณี ไชยชาญ

๑๙. รายละ ๑๐๐ บาท ๓๗ ราย

คุณวิโรจน์ ฉายานพคุณ

คุณนิภา แนวบุญเนียร

คุณยิ่งพรรณ ลีละเศรษฐกุล และครอบครัว

คุณมาลี ทับเที่ยง

คุณวราภรณ์ วงศ์ชัยวงศ์

คุณประสาธน์-คุณอรพิน สาธกุไร

คุณบัญชา นาคสุทธิ

คุณวิชิต สุพันธ์วณิช

คุณยุพเยาว์ ธูปสุวรรณ

คุณวรุตม์ พินิจพลนิกร

คุณกิ่งแก้ว ศิริพละ

คุณสมบูรณ์ อำยะสุจริต

คุณประไพรัตน์ ไนตระไวศยะ

คุณนิจ อาชวานนท์

คุณพ้อง ทองธารี

คุณจุก เจิมเกตุ

คุณมานพ ธีระเวชชาโรกุล
คุณชวนชม ศุกรสมิต
คุณณรงค์ศักดิ์ โคกสลุด
คุณจุลเทพ ศุภทวีวุฒิ
คุณกิม ตรีชั้น
คุณธีระ ศรีรัตนพิทักษ์
คุณชนน หาญทวีวงศา
อาจารย์พัลลภา วิทยอุดม
คุณเยาวเรศ ภักดี
คุณสถาพร อาณัติวงศ์
คุณบุญยัง เผ่าทัพ
คุณเลิศหล้า เดชมาก
คุณเกียว แซ่อึ้ง
คุณสมควร
คุณป้าศรีเนียม สุจริตธรรม
คุณมณฑา พูลทวี
คุณมน จงวิสุทธิสันต์

๒๐. รายละ ๗๐ บาท ๑ ราย

พู่กัน-ฟองน้ำ-คุณผุสดี รักราชการ

๒๑. รายละ ๕๐ บาท ๒ ราย

คุณพลอย แซ่หว่อง-คุณกิมฟา แซ่จง

คุณบัญชา นาคสุทธิ

๒๒. รายละ ๒๐ บาท ๑ ราย

คุณพลชัย ขำศิริ

❖ ❖ ❖

มูลนิธิแนบมหานีรานนท์

เพื่อทะนุบำรุงพระพุทธศาสนาโดยการสร้างปัญญาให้พุทธศาสนิกชน ด้วยคันถธุระ และ วิปัสสนาธุระ

มูลนิธิแนบมหานีรานนท์

เลขที่ ๘๔/๑ หมู่ ๒ ถนนพุทธมณฑล สาย ๕

ตำบลบางกระทึก อำเภอสามพราน

จังหวัดนครปฐม ๗๓๒๑๐

โทรศัพท์ ๔๒๐๘๐๒๔, ๘๘๙๔๔๑๗



ปัญญาสาร ❖ ฉบับที่ ๑๕ ❖